

Partneralimentatie: toe aan modernisering?

Adviesrapport voor de rechtbank Breda over de initiatiefnota betreffende partneralimentatie.

Naam:	Sophie Jacobs
Studentnummer:	2007959
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Opleiding:	HBO-Rechten
Blok:	E1/E2 Afstuderen
Datum:	januari 2013
Plaats:	Breda

Afstudeerorganisatie:	Rechtbank Breda, sector Civiel, team Familierecht
Naam afstudeermentor:	Dhr. J.G.M.A. Gruijters
Naam eerste afstudeerdocent:	Mevr. mr. M. Strooper
Naam tweede afstudeerdocent:	Mevr. mr. M.E.R. van Remortel

Partneralimentatie: toe aan modernisering?

Adviesrapport voor de rechtbank Breda over de initiatiefnota betreffende
partneralimentatie.

Sophie Jacobs
Studente HBO-Rechten
Classificatie onderzoek

2007959
Intern

Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Opleiding: HBO-Rechten
Blok: E1-E2 Afstuderen
Datum: januari 2013
Plaats: Breda

Afstudeerorganisatie: Rechtbank Breda
Naam afstudeermentor: Dhr. J.G.M.A. Gruijters
Naam eerste afstudeerdocent: Mevr. mr. M. Strooper
Naam tweede afstudeerdocent: Mevr. mr. M.E.R. van Remortel

Voorwoord

Voor u ligt mijn adviesrapport "*Partneralimentatie: toe aan modernisering?*". Het adviesrapport heb ik geschreven tijdens mijn afstudeerstage bij de rechtbank in Breda, sector Civiel, team Familierecht. Het vinden van een onderwerp was niet moeilijk. De initiatiefnota raakte in het nieuws tijdens het zoeken van een onderwerp. De initiatiefnota gaat over een mogelijke wijziging van het wettelijk systeem met betrekking tot partneralimentatie. De voorgestelde wetswijziging van het huidige systeem van partneralimentatie, zal voor veel betrokken partijen gevolgen hebben. Het zal in ieder geval gevolgen hebben voor de rechtspraak, de advocatuur, huwelijkspartners en verschillende andere partijen. In overleg met mijn stagementor, dhr. Gruijters, zijn de centrale vraagstelling, de deelvragen en de doelstelling gekozen. Voor mij was partneralimentatie een nieuw onderwerp en dus een grote uitdaging om hier een adviesrapport over te schrijven. Tijdens mijn opleiding heeft het Personen- en Familierecht altijd mijn interesse gehad.

Graag gebruik ik dit voorwoord om een aantal mensen te bedanken. Allereerst is dat mevrouw Weerkamp, teamleider van team Familierecht, voor het beschikbaar stellen van een afstudeerplaats en werkplek. Daarnaast wil ik mijn voormalige collega's van het team Familierecht voor hun behulpzaamheid bij mijn zoektocht. In het bijzonder wil ik de heer Gruijters, mijn afstudeermentor, bedanken voor de begeleiding bij de ontwikkeling van dit rapport. Mevrouw Strooper, mijn afstudeerdocent, wil ik bedanken voor het meelezen van mijn adviesrapport en haar feedback. Uiteraard wil ik de personen bedanken die ik voor mijn onderzoek mocht interviewen, in het bijzonder de heer Recourt.

Sophie Jacobs

Breda, januari 2013

Inhoudsopgave

Samenvatting

Hoofdstuk 1	Inleiding	07
1.1	Probleembeschrijving	07
1.2	Doelstelling	08
1.3	Centrale vraagstelling	08
1.4	Deelvragen	08
1.5	Verantwoording van methoden en bronnen	09
Hoofdstuk 2	Huidige systeem partneralimentatie	10
2.1	Recente wijzigingen partneralimentatie	10
2.2	Het huidige systeem van partneralimentatie	11
2.2.1	Grondslag	12
2.2.2	Voorwaarden	12
2.2.3	Procedure	13
2.2.4	Berekeningsmethode	14
2.2.4.1	Behoeft	14
2.2.4.2	Draagkracht	15
2.2.5	Duur	16
2.3	Cijfers	17
2.4	Conclusies	19
Hoofdstuk 3	Initiatiefnota partneralimentatie	20
3.1	Initiatiefnota	20
3.2	Wijzigingen huidige systeem	21
3.2.1	Grondslag	21
3.2.2	Berekeningsmethode	22
3.2.3	Duur	22
3.2.3.1	Uitzondering op de duur	22
3.3	Overige wijzigingen	23
3.4	Verschillen huidige systeem en initiatiefnota	24
3.4.1	Grondslag	24
3.4.2	Berekeningsmethode	24
3.4.3	Duur	25
3.5	Conclusies	26

Hoofdstuk 4	Visies professionals	27
4.1	Belangrijkste punten interview senior rechter rechtbank Breda	27
4.2	Samenvatting visie vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediator (vFAS)	28
4.3	Belangrijkste punten interview rechter gerechtshof Arnhem	30
4.4	Belangrijkste punten interview Tweede Kamerlid Jeroen Recourt	31
4.5	Conclusies	33
Hoofdstuk 5	Mogelijke consequenties initiatiefnota	34
5.1	Voordelen en nadelen initiatiefnota partneralimentatie	34
5.2	Mogelijke consequenties voor betrokken partners	35
5.3	Mogelijke consequenties voor rechtbank Breda	37
5.4	Mogelijke consequenties voor advocatuur	38
5.5	Mogelijke consequenties voor bestaande gevallen	38
5.6	Conclusies	39
Hoofdstuk 6	Conclusies en aanbevelingen	43
6.1	Conclusies	43
6.2	Aanbevelingen	45
Hoofdstuk 7	Evaluatie van het onderzoek	47
Notenlijst		48
Literatuurlijst		49

Samenvatting

De nota bevindt zich op dit moment nog in de initiatieffase. De nota ziet op een aantal belangrijke onderdelen van het huidige systeem van partneralimentatie. Het gaat om wijzigingen op het gebied van de duur, de grondslag en de berekeningsmethode. De rechtbank Breda wil graag inzicht in de mogelijke gevolgen die het nieuwe systeem voor de rechtbank kan hebben. Daarnaast wil de rechtbank Breda de mogelijke consequenties voor alle betrokken partijen in kaart gebracht hebben. Naar aanleiding van deze vragen, is er een centrale vraagstelling geformuleerd:

Welke mogelijke consequenties zal het voorstel uit de nota, betreffende wijzigen van onderdelen van partneralimentatie, voor het huidige systeem en de betrokken partijen hebben en wat zijn de gevolgen voor de werkwijze van de rechtbank Breda?

De doelstelling van dit onderzoek is al volgt:

Het doel van dit onderzoek is om op 7 januari 2013 een duidelijk en onafhankelijk rapport te hebben. In het rapport wordt een juridisch correct beeld gegeven van het huidige systeem en de mogelijke gevolgen van het voorstel uit de nota met betrekking tot partneralimentatie. In het rapport zullen de belangrijkste veranderingen voor de rechtbank en de werkwijze worden uitgewerkt. De verschillen tussen de onderdelen van het huidige systeem en het voorstel uit de nota worden met elkaar vergeleken. Deze vergelijking betreft met name de grondslag, de berekeningsmethode en de duur van de partneralimentatie. De mogelijke consequenties voor de betrokken partners en de rechtbank worden eveneens in kaart gebracht om een goed en helder beeld te vormen.

Onderzoeker heeft een aantal conclusies geschreven. Indien het voorstel uit de nota leidt tot een gewijzigde wetgeving, zal de rechtbank Breda deze gewijzigde wetgeving moeten toepassen. De rechtbank is tenslotte gebonden aan wetgeving.

De wijzigingen als gevolg van het voorstel uit de nota zullen consequenties met zich meebrengen voor de rechtbank, de advocatuur en de partners. De belangrijkste mogelijke consequentie voor de rechtbank in Breda, is een wijziging in de werkwijze van de behandeling van zaken over partneralimentatie. Zo zal de huidige gangbare methode van berekening komen te vervallen. In plaats daarvan komt een nieuw rekentool. Uitgangspunt daarbij is de berekening van wat het salaris had kunnen zijn van de alimentatiegerechtigde tijdens het huwelijk. Hiertoe moet de rechtbank ook vaststellen welke functies hij/zij had kunnen uitoefenen. Een direct gevolg van deze nieuwe werkwijze zal zijn dat de groep alimentatiegerechtigden kleiner zal worden door de nieuwe grondslag. De verwachting is dat dit leidt tot een verminderde toestroom van alimentatiezaken bij de rechtbank in Breda. Wel zal het aantal verlengingsverzoeken bij de rechtbank Breda naar verwachting toenemen.

De gewijzigde wetgeving zal ook gevolgen hebben voor de werkwijze van de advocatuur. Enerzijds zullen minder zaken voorgelegd moeten worden aan de rechter. Anderzijds zal het aantal zaken waar een convenant moet worden opgesteld toenemen. Uitgangspunt van de indieners is dat partners die gaan scheiden er met het nieuwe systeem eerder zelf uitkomen.

Voor scheidingspartners krijgt het voorstel uit de nota ook de nodige gevolgen. De groep alimentatiegerechtigden zal kleiner worden, want door de nieuwe grondslag hebben minder mensen recht op partneralimentatie. Daarnaast zal door de verkorting van de duur van de partneralimentatie de meerderheid van de alimentatiegerechtigden recht hebben op partneralimentatie voor de duur van maximaal vijf jaar. In een aantal uitzonderingen kan de duur van de partneralimentatie worden verlengd tot maximaal tien jaar. Dit is het geval indien het huwelijk langer dan vijftien jaar heeft geduurd en waarbij de alimentatiegerechtigde niet heeft deelgenomen aan het arbeidsproces. Nieuw is dat, in tegenstelling tot nu, de betalingsverplichting niet komt te vervallen zodra de alimentatiegerechtigde gaat samenwonen met een nieuwe partner.

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de probleembeschrijving, de doelstelling, de centrale vraagstelling en de deelvragen uitgewerkt. Daarnaast worden de methoden en de bronnen verantwoord in dit hoofdstuk.

1.1 Probleembeschrijving

Drie politici van de VVD (Van der Steur), PvdA (Recourt) en D66 (Berndsen) hebben een initiatiefnota over het huidige systeem van partneralimentatie ingediend. Zie bijlage A. De indieners van de initiatiefnota willen het systeem van partneralimentatie eerlijker, simpeler en korter maken.¹ Hiervoor willen de indieners de grondslag, de berekeningsmethode en de duur van de partneralimentatie veranderen. Daarnaast houden de indieners rekening met de zorgverdeling voor kinderen, de langdurige afwezigheid van de alimentatiegerechtigde op de arbeidsmarkt en een prikkel om weer op eigen benen te gaan staan. Deze voorgestelde veranderingen zullen consequenties hebben voor de partners, de rechtbanken en de advocatuur. Ook kan het voorstel uit de nota voor bestaande gevallen consequenties hebben.

Partneralimentatie is wettelijk geregeld in artikel 157 en verder van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (hierna BW). De indieners zijn van mening dat de wijze van berekening onoverzichtelijk is.² Tevens wordt de duur van de alimentatie als onredelijk lang ervaren. De alimentatieplichtige draagt een lange periode een substantieel deel van zijn inkomen af aan de alimentatiegerechtigde. Tijdens deze lange periode wordt de alimentatiegerechtigde niet geprikkeld om op enige termijn in eigen onderhoud te voorzien. De hoogte van partneralimentatie is bovendien lastig te wijzigen. In de meeste gevallen wordt de hoogte gewijzigd door de rechter. De hoogte van partneralimentatie is nu alleen te wijzigen als gevolg van omstandigheden die er voor zorgen dat er niet langer aan de wettelijke maatstaven wordt voldaan (artikel 401 lid 1 van Boek 1 BW). Om partneralimentatie te wijzigen, moet een van de partners een verzoek indienen bij de rechtbank. De rechtbank toetst het verzoek en bepaalt of er sprake is van gewijzigde omstandigheden. De indieners zijn van mening dat het huidige systeem onduidelijk is, veel negatieve gevolgen heeft voor de alimentatieplichtige en moeilijk te wijzigen is.

De drie politieke partijen achten het niet redelijk dat er na het huwelijk ook recht is op hetzelfde welstandsniveau als tijdens het huwelijk. Dat is de reden dat zij uitgaan van de werkelijk voor het huwelijk bestaande inkomensverschillen tussen de partners. De indieners zijn van mening dat het huwelijk geen enkele zekerheid biedt voor hetzelfde inkomen na een echtscheiding. Zij zijn van mening dat er niet meer gekeken moet worden naar het gezamenlijke inkomen tijdens het huwelijk. Uitgangspunt voor de voorgestelde wijziging van het systeem is contractsvrijheid tussen beide partijen.

Wanneer het voorstel uit de nota uiteindelijk wordt aangenomen, zal het huidige systeem veranderen op het gebied van de grondslag, de berekeningsmethode en de duur van de partneralimentatie. Wat bovendien zal veranderen, is Boek 1 BW. Hierin staat onder andere de grondslag en de termijn van twaalf jaar. De procedure van partneralimentatie, geregeld in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna Rv), zal waarschijnlijk niet wijzigen.

In het kader van mijn onderzoek wil de rechtbank duidelijkheid krijgen over de mogelijke gevolgen van het voorstel uit de nota en dan in het bijzonder over de nieuwe grondslag, de nieuwe berekeningsmethode en de verkorte duur van partneralimentatie. Daarnaast wil men inzicht krijgen in de gevolgen voor alle betrokken partijen, mocht het voorstel uit de nota worden aangenomen. De rechtbank vraagt zich af of de werkwijze van alimentatieverzoeken

¹ *Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 1.*

² www.vvd.nl → nieuws → nieuwsoverzicht → plan voor nieuwe duur en berekening van partneralimentatie.

gaat veranderen of dat deze hetzelfde blijft. Ook wordt onderzocht of het aantal zaken zal afnemen of juist toenemen door de eventuele veranderingen in het systeem van de partneralimentatie. Daarnaast wordt er gekeken of de verandering van het huidige systeem ook consequenties heeft voor de bestaande en/of nieuwe gevallen van partneralimentatie.

De rechtbank wil in kaart gebracht hebben wat de verschillen zijn tussen het huidige systeem en de voorgestelde wijzigingen in het voorstel uit de nota. De rechtbank wil goed voorbereid zijn als het voorstel uit de nota wordt aangenomen. Op dit moment wordt er veel over dit onderwerp geschreven. Dit kan voor medewerkers van team Familie verwarrend zijn. Het adviesrapport zal trachten duidelijkheid te geven over de veranderingen en de eventuele consequenties voor de belangrijkste betrokken partijen, zoals de echtscheidingspartners en de rechtbank.

Op het gebied van kinderalimentatie loopt ook een wetsvoorstel tot wijziging van het systeem maar dat blijft hier verder buiten dit onderzoek.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om op 7 januari 2013 een duidelijk en onafhankelijk rapport te hebben. In het rapport wordt een juridisch correct beeld gegeven van het huidige systeem en de mogelijke gevolgen van het voorstel uit de nota met betrekking tot partneralimentatie. In het rapport zullen de belangrijkste veranderingen voor de rechtbank en de werkwijze worden uitgewerkt. De verschillen tussen de onderdelen van het huidige systeem en het voorstel uit de nota worden met elkaar vergeleken. Deze vergelijking betreft met name de grondslag, de berekeningsmethode en de duur van de partneralimentatie. De consequenties voor de betrokken partners en de rechtbank worden eveneens in kaart gebracht om een goed en helder beeld te vormen.

1.3 Centrale vraagstelling

Welke mogelijke consequenties zal het voorstel uit de nota, betreffende wijzigen van onderdelen van partneralimentatie, voor het huidige systeem en de betrokken partijen hebben en wat zijn de gevolgen voor de werkwijze van de rechtbank Breda?

1.4 Deelvragen

Naar aanleiding van de centrale vraagstelling, zijn de volgende deelvragen geformuleerd. De antwoorden op de deelvragen, vormen gezamenlijk het antwoord op de centrale vraagstelling.

- Wat houdt het huidige systeem van partneralimentatie in?
- Welke systeemveranderingen hebben in het recente verleden plaatsgevonden?
- Wat houdt het voorstel uit de nota van 20 juni 2012 in en in welke fase van ontwikkeling bevindt het voorstel zich?
- Welke onderdelen van het huidige systeem van partneralimentatie worden veranderd?
- Wat zijn de verschillen tussen het huidige systeem van partneralimentatie en het voorstel uit de nota?
- Wat zijn de mogelijke consequenties voor de partners?
- Wat zijn de mogelijke consequenties van het invoeren van het nieuwe systeem voor bestaande gevallen?
- Wat zijn de mogelijke consequenties voor de rechtbank Breda en voor de werkwijze van de rechtbank?
- Wat zijn de visies van professionals over het voorstel uit de nota?

1.5 Verantwoording van methoden en bronnen

Om een duidelijk beeld te krijgen van het huidige systeem is het Burgerlijk Wetboek geraadpleegd. Daarnaast zijn er verscheidene informatieve boeken geraadpleegd, zoals 'Het Nederlands burgerlijk recht', 'Alimentatieverplichtingen' en 'Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding'. Daarnaast is ook de laatste versie van het rapport van de werkgroep Alimentatienormen geraadpleegd, het Trema-rapport. Tevens zijn er een aantal informatieve websites geraadpleegd om het huidige systeem in kaart te brengen. Alle gebruikte bronnen zijn onderworpen aan een inhoudsanalyse.

Om de veranderingen van het huidige systeem in kaart te brengen, is de initiatiefnota geraadpleegd. Het gaat hier om Kamerstuk II nummer 33 312 dat is ingediend in 2012. Het kamerstuk is ook onderworpen aan een inhoudsanalyse. Het huidige systeem is vergeleken met het voorstel. Daarnaast is de website van het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen geraadpleegd om de wettelijke indexering in kaart te brengen.

Er zijn een aantal interviews afgenomen om de mogelijke consequenties uiteen te zetten. Onderzoeker heeft een senior rechter van de rechtbank Breda van team Familierecht geïnterviewd. Daarnaast heeft onderzoeker een rechter van het gerechtshof in Arnhem geïnterviewd. Tevens is er contact geweest met de vereniging Familierecht Advocatuur Scheidingsmediators (vFAS). Zij hebben een reactie geschreven op het voorstel uit de nota. Deze reactie mocht onderzoeker gebruiken bij het verwoorden van de consequenties. Na het afnemen van de hiervoor genoemde interviews, heeft onderzoeker een aantal vragen opgesteld om die te stellen aan een van de indieners van de initiatiefnota. Op deze manier is geprobeerd de nodige duidelijkheid te krijgen. Tevens is het artikel 'Duur van partneralimentatie' geraadpleegd.

Hoofdstuk 2 Huidige systeem partneralimentatie

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wat het huidige systeem van partneralimentatie is. De lezer zal na het lezen van dit hoofdstuk inzicht hebben in het huidige systeem van partneralimentatie. In § 2.1 worden de recentelijke ontwikkelingen van partneralimentatie uiteengezet. Vervolgens wordt in § 2.2 het huidige systeem van partneralimentatie beschreven. Hierbij zal ik ingaan op de grondslag, de voorwaarden, de procedure, de berekeningsmethode en de duur. Tot slot kan men de conclusies lezen in § 2.3.

2.1 Recente ontwikkelingen partneralimentatie

De geschiedenis van alimentatie gaat 4000 jaar terug in de tijd.³ Het concept van de huidige alimentatie is echter ontwikkeld in de negentiende eeuw. Scheiden werd eenvoudiger maar was alleen mogelijk in het geval van wangedrag van een van de partners. De man moest alimentatie betalen wanneer hij zich had misdragen. Had de vrouw zich misdragen, dan had zij geen recht meer op alimentatie.

Het alimentatierecht veranderde naar mate scheiden, zonder misdragen van een van de partners meer voorkwam. Hierdoor nam het gebruik van blijvende alimentatie af en kwamen er meer regels voor alimentatie. Het BW, dat is ingevoerd in 1838, bleef tot 1 juli 1971 ongewijzigd.⁴ Op 1 oktober 1971 vond de invoering van de Wet herziening echtscheidingsrecht van 6 mei 1971 plaats.⁵ Voor de invoering van de herziening stonden vier gronden in de wet om tot echtscheiding te komen.⁶ Deze gronden waren: overspel, kwaadwillige verlating, veroordeling tot gevangenisstraf wegens misdrijf van vier jaar of meer en mishandeling. Na de invoering van de herziening van het scheidingsrecht was er nog maar één grond in de wet vermeld en dat was 'duurzame ontwrichting'. Pas op 1 oktober 1971 verviel de schuldvraag in Nederland. Tevens werd de wet aangepast zodat ook mannen recht op alimentatie kregen.

De scheiding voor 1 oktober 1971 hield kort gezegd in dat als de man een verzoek om echtscheiding had ingediend en de uitspraak onherroepelijk was geworden, er geen verplichting voor de man bestond, tot het bijdragen aan het levensonderhoud van de vrouw.⁷ Was op verzoek van de man een scheiding van tafel en bed tot stand gekomen voor 1 oktober 1971 en werd na 1 oktober 1971 een verzoek tot echtscheiding ingediend, dan verviel de verplichting voor de man tot het bijdragen aan het levensonderhoud van de vrouw niet.

Bij scheidingen na 1 oktober 1971 kon de rechter een alimentatieregeling toekennen aan de partner.⁸ De rechter was vrij te oordelen over de vaststelling en de waardering van de omstandigheden die bepalen of een alimentatiegerechtigde in aanmerking kwam voor alimentatie en voor welk bedrag. De beschikking van de rechter moest de gegevens bevatten waar de rechter bij vaststelling van de alimentatie was uitgegaan.

³ www.isgeschiedenis.nl → home → nieuws → binnenland → alimentatie, een vierduizend jaar oud gebruik.

⁴ Gr. van der Burght & J.E. Doek, *Het Nederlands burgerlijk recht*, Bloemendaal: Kluwer 2003, p. 442.

⁵ M.J.A. Mourik & L.C.A. Verstappen, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding*, Deventer: Kluwer 2006 p. 425.

⁶ C.H.C.W. Baelemans & R.C. Dukers, *Pocket echtscheiding 2010*, Deventer: Kluwer 2010, p. 10.

⁷ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 26.

⁸ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 26-28.

Op 1 juli 1994 is een volgende wetswijziging inwerking getreden. De duur van partneralimentatie werd verkort naar 12 jaar.⁹ De wetswijziging werd aangeduid met de naam Wet Limitering van alimentatie na scheiding (WLA). Artikel 157 van Boek 1 BW werd toegevoegd. Voor de wetswijziging bestond alimentatieregelingen gesloten voor onbepaalde tijd.

Bij scheidingen uitgesproken voor 1 juli 1994 werd niet gekeken naar de datum van inschrijving in de registers van de burgerlijke stand maar werd gekeken naar de datum van gerechtelijke uitspraak of overeenkomst betreffende de alimentatieregeling.¹⁰ Was de alimentatie voor 1 juli 1994 vastgesteld, dan waren lid 2 tot en met 4 van artikel II van het overgangsrecht van toepassing.¹¹ Was de alimentatie op of na 1 juli 1994 vastgesteld dan waren lid 4 tot en met 6 van artikel 157 van Boek 1 BW van toepassing. Indien geen termijn voor de alimentatie was gegeven, dan waren lid 4 tot en met 6 van artikel 157 van Boek 1 BW van toepassing. Dit staat vermeld in artikel 158 van Boek 1 BW.

Bij alimentaties vastgesteld of overeengekomen vóór 1 juli 1994 waren lid 2 tot en met 4 van artikel II van de WLA van toepassing.¹² In deze leden was een afzonderlijke regeling opgenomen om te voorkomen dat de alimentatie van voor 1 juli 1994 een onbeperkte duur hadden. Alimentaties vastgesteld of overeengekomen voor 1 juli 1994 waren nog voor onbepaalde tijd tenzij lid 3 van artikel 157 van Boek 1 BW of lid 2 tot en met 4 van artikel II van de WLA van toepassing waren. Indien de alimentatieplichtige de duur wilde wijzigen van de alimentatieregeling, dan diende hij/zij een verzoek in voor wijziging van de duur. De rechter mocht de WLA niet ambthalf toe passen. Alimentatieregelingen vastgesteld of overeengekomen voor 1 juli 1994, mochten niet eerder beëindigd worden dan 1 juli 1997. Dit was drie jaar na de invoering van de WLA want de voorwaarde was dat de alimentatieregeling minimaal vijftien jaren heeft geduurd. De alimentatieplichtige diende na vijftien jaar een verzoek in betreffende het beëindigen van de alimentatieregeling.

Alimentatieregelingen vastgesteld of overeengekomen ná 1 juli 1994 gelden in beginsel voor een periode van twaalf jaar na inschrijving van de echtscheidingsbeschikking.¹³ De alimentatieregelingen kunnen in de volgende situaties afwijken van de termijn van twaalf jaar:

- als er een andere termijn overeengekomen is op grond van artikel 157 lid 3 van Boek 1 BW
- bij een kinderloos gebleven huwelijk dat niet langer dan vijf jaar heeft geduurd, op grond van artikel 157 lid 6 van Boek 1 BW geldt een termijn welke in beginsel gelijk is aan de duur van het huwelijk
- als de periode van twaalf jaar of de termijn bij een kinderloos gebleven huwelijk door de rechter op verzoek van alimentatiegerechtigde verlengd wordt op grond van artikel 157 lid 5 respectievelijk lid 6 van Boek 1 BW.

In bijlage B staat de gehele wettekst van artikel 157, 158, 159 en 160 van Boek 1 BW. In bijlage C staat de gehele wettekst van de Wet Limitering van alimentatie na scheiding.

2.2 Huidige systeem van partneralimentatie

In deze paragraaf wordt het huidige systeem van partneralimentatie uiteengezet. De paragraaf is onderverdeeld in een aantal subparagrafen.

Indien twee partners besluiten tot een echtscheiding, bestaat de kans dat de meest verdienende partner verplicht wordt partneralimentatie te betalen aan de minst verdienende

⁹ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 67.

¹⁰ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 68.

¹¹ *Wijzigingswet Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek*, wet van 28 april 1994.

¹² M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 69-74.

¹³ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 74-78.

partner.¹⁴ Partneralimentatie is een financiële bijdrage in het levensonderhoud van de voormalige partner. Alimentatie kan op twee manieren geregeld worden.¹⁵ Partners kunnen gezamenlijke afspraken vastleggen in een convenant of de rechter stelt de hoogte en de duur van de alimentatie vast.

2.2.1 Grondslag

De grondslag voor het betalen van partneralimentatie is terug te vinden in het huwelijk en het geregistreerd partnerschap.¹⁶ Voor partners die samenwonen met of zonder kinderen, geldt geen alimentatieverplichting.

In het huidige systeem wordt uitgegaan van de welstand van de partners tijdens het huwelijk. Er wordt bepaald wat nodig is om een staat van levensonderhoud te voeren die redelijk is. Om de hoogte van partneralimentatie te bepalen wordt de behoefte en de draagkracht berekend. Dit zijn de wettelijke maatstaven voor de bepaling van het bedrag dat voor levensonderhoud verschuldigd is.¹⁷

De wettelijke grondslag voor partneralimentatie staat vermeld in artikel 157 van Boek 1 BW. In lid 1 van dat artikel staat vermeld dat de rechter bij echtscheidingsbeschikking of bij latere uitspraak aan de echtgenoot die niet voldoende inkomsten heeft, noch kan verwerven, een uitkering tot levensonderhoud kan toekennen. De partner die partneralimentatie wil ontvangen, moet daarvoor een verzoek indienen of in de echtscheidingsprocedure of in een apart verzoek.

2.2.2 Voorwaarden

Partneralimentatie is een wettelijke onderhoudsverplichting. De verplichting kan voortvloeien uit een huwelijk of uit een geregistreerd partnerschap.¹⁸

Bij personen die verplicht zijn om in het levensonderhoud te voorzien van twee of meer personen, wordt er een onderscheid gemaakt tussen (stief)kinderen tot een en twintig jaar en andere onderhoudsgerechtigden.¹⁹ Indien een alimentatieplichtige niet voldoende draagkracht heeft voor alle onderhoudsgerechtigden, hebben de (stief)kinderen tot een en twintig jaar voorrang. Door deze voorrangsregel wordt eerst de hoogte van de kinderalimentatie bepaald. Daarna wordt beoordeeld of er nog draagkracht overblijft voor partneralimentatie.

Partners hebben alleen recht op partneralimentatie indien er behoefte is.²⁰ Een persoon is behoeftig als hij/zij zelf niet in het eigen levensonderhoud kan voorzien. Een persoon kan niet in het eigen levensonderhoud voorzien als de middelen ontbreken en niet kunnen worden verworven om in de door de rechter vastgestelde huwelijksgelateerde behoefte te voorzien.

Behoeftig is een belangrijke voorwaarde voor de vaststelling van partneralimentatie.²¹ Vaste jurisprudentie zegt dat er niet uit kan worden gegaan van een absoluut behoeftebegrip. Per geval moet er gekeken worden naar het bestaan en de omvang van de behoefte.

¹⁴ www.echtscheiding.nl/ → partner → partneralimentatie.

¹⁵ www.echtscheiding-advocaat-breda.nl → alimentatie → partneralimentatie.

¹⁶ www.vanslagmaat.nl → actueel → Partneralimentatie te ingewikkeld en te lang?

¹⁷ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 5.

¹⁸ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 4.

¹⁹ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 4.

²⁰ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 5.

²¹ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 5.

2.2.3 De procedure

De procedure van partneralimentatie ziet er als volgt uit. Nadat de partners besloten hebben of een van de partners besloten heeft tot echtscheiding, kunnen de partners zelfstandig de hoogte en de duur van partneralimentatie vaststellen. Dit gebeurt meestal in overleg met een advocaat of een mediator.²² De afspraken die ten overstaan van een mediator of advocaat worden gemaakt, worden schriftelijk vastgelegd in een overeenkomst, het convenant. Dit is geregeld in artikel 158 van Boek 1 BW. In de overeenkomst kan een niet-wijzigingsbeding worden opgenomen en dit is mogelijk op grond van artikel 159 van Boek 1 BW. Een niet-wijzigingsbeding houdt in dat partijen af kunnen zien van de wettelijke mogelijkheid, artikel 401 van Boek 1 BW, om op basis van veranderde omstandigheden de alimentatie te laten wijzigen door de rechter.²³ De rechter kan op verzoek van een van de partijen voorbij gaan aan het niet-wijzigingsbeding op grond van artikel 159 lid 3 van Boek 1 BW. Dit kan alleen op grond van een zo ingrijpende wijziging van omstandigheden dat de verzoeker naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet langer aan het beding mag worden gehouden.

Als de partners het niet eens kunnen worden over partneralimentatie, dan kan de rechter een beslissing nemen, bij de echtscheiding of bij een later verzoek. De partner die partneralimentatie wilt ontvangen, dient een verzoekschrift in bij de rechter.²⁴ In het verzoekschrift moeten een aantal gegevens vermeld worden, zoals de personalia en de reden waarom de vaststelling wordt verzocht. Als de alimentatieplichtige het niet eens is met het verzoekschrift, wordt hij/zij in de gelegenheid gesteld een verweerschrift in te dienen. In het verweerschrift moet in ieder geval worden vermeld de motivatie waarom hij/zij geen alimentatie kan of wil betalen.

Nadat het verweerschrift is ontvangen door de rechtbank, kan een zitting worden gepland.²⁵ De rechter roept dan beide partners op voor de zitting. De partners zijn niet verplicht ter zitting te verschijnen. Tijdens de zitting mogen beide partners hun stukken, het verzoek- en verweerschrift, toelichten. Indien er geen verweerschrift is ingediend door de partner, dan vindt er geen zitting plaats en beslist de rechter op basis van het verzoekschrift. De beslissing van de rechter wordt vastgelegd in een beschikking.

Indien de rechter het verzoek toewijst, wordt de hoogte van de partneralimentatie bepaald. De hoogte van partneralimentatie is afhankelijk van de behoefte van de partner die partneralimentatie verzoekt en de draagkracht van de andere partner.²⁶ De behoefte wordt bepaald aan de hand van de welstand van de partners tijdens het huwelijk. De rechter kijkt naar het inkomsten- en uitgavenpatroon tijdens de laatste jaren van het huwelijk, de huwelijk gerelateerde behoefte. Als de partner die partneralimentatie moet betalen een hoog inkomen had, dan krijgt de ontvangende partner een hogere alimentatie. In § 2.2.4 staat vermeld hoe de partneralimentatie berekend wordt.

Wanneer de rechter de hoogte van de partneralimentatie heeft bepaald en de echtscheiding bij de burgerlijke stand is ingeschreven, begint officieel de alimentatiebetaling. § 2.2.5 beschrijft de duur van de partneralimentatie en op welke gronden de alimentatiebetaling eindigt beschreven.

²² www.rijksoverheid.nl → onderwerpen → familie, jeugd en gezin → scheiden → vraag en antwoord → Hoe vraag ik alimentatie aan?

²³ www.atmadvocaten.nl → nieuws en publicaties → gevolgen van een niet-wijzigingsbeding.

²⁴ www.alimentatieplicht.com → alimentatie → gerechtelijke procedure om alimentatie te bepalen.

²⁵ www.alimentatieplicht.com → alimentatie → gerechtelijke procedure om alimentatie te bepalen.

²⁶ www.echtscheiding.nl/ → partner → partneralimentatie.

Indien een van de partners het niet eens is met de beslissing van de rechter, kan hij/zij binnen drie maanden na de uitspraak bij het gerechtshof dat bevoegd is in hoger beroep gaan.²⁷ Het gerechtshof neemt de hele zaak opnieuw in behandeling en neemt een beslissing die wordt vastgelegd in een beschikking.

Is de partner het dan nog niet eens met de beslissing, dan kan hij/zij in cassatie gaan bij de Hoge Raad in Den Haag. De Hoge Raad kijkt niet meer inhoudelijk naar de zaak, maar beoordeelt of de procedure volgens de wet is doorlopen en of het recht op de juiste wijze is toegepast.

2.2.4 Berekeningsmethode

Zoals eerder vermeld, spelen bij vaststelling van de alimentatie zowel de hoogte van de behoefte van de alimentatiegerechtigde als de draagkracht van de partneralimentatieplichtige.

2.2.4.1 Behoefte

Behoefte is een voorwaarde voor de vaststelling van alimentatie.²⁸ Medebepalend voor de vaststelling van de behoefte van de alimentatiegerechtigde is de welstand waarin partijen tijdens hun huwelijk hebben geleefd. De behoefte zal berekend worden aan de hand van concrete gegevens over het laatst genoten inkomen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen 'behoefte' en 'behoefte'.²⁹ Behoeftigheid houdt in dat de alimentatiegerechtigde niet voldoende inkomsten heeft om in eigen levensonderhoud te voorzien en ook niet in redelijkheid kan verwerven. Is van die situatie sprake, dan wordt de hoogte van de behoefte door de rechter bepaald. De rechter zal in aanmerking nemen wat de inkomsten tijdens de laatste jaren van het huwelijk zijn geweest. Behoeftigheid is het bedrag dat de alimentatiegerechtigde daadwerkelijk nodig heeft om in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.

Het bepalen van de behoefte van de alimentatiegerechtigde is in iedere situatie anders. In standaardgevallen kan de behoefte worden berekend aan de hand van de vuistregel, de zogenoemde hof-formule.³⁰ De vuistregel gaat ervan uit dat het besteedbaar gezinsinkomen beschikbaar was voor de kosten van levensonderhoud van beide partijen. De behoefte die belangrijk is om de partneralimentatie te berekenen, wordt in de meeste gevallen berekend op basis van de 60% regel.³¹ Deze regel houdt in dat de behoefte op 60% wordt vastgesteld van het netto gezinsinkomen ten tijde van het huwelijk. Dit bedrag is zonder de kosten van de kinderen. Na het bepalen van dit bedrag wordt er gekeken hoeveel de alimentatiegerechtigde zelf ontvangt uit inkomen of uitkering. Het deel dat overblijft, is de behoefte van de alimentatiegerechtigde.

²⁷ www.alimentatieplicht.com → alimentatie → gerechtelijke procedure om alimentatie te bepalen.

²⁸ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen: richtlijnen werkgroep alimentatienormen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 19-20.

²⁹ M.J.C. Koens & A.P.M.J. Vonken, *Tekst & Commentaar: Personen en familierecht*, Breda/Malden: Kluwer 2010, p. 232-233.

³⁰ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen: richtlijnen werkgroep alimentatienormen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 20.

³¹ www.echtscheiding.nl/ → partner → partneralimentatie.

2.2.4.2 Draagkracht

Om te kunnen beoordelen of de alimentatieplichtige de vastgestelde behoefte kan betalen, moet de draagkracht worden berekend. Om de draagkracht te berekenen, wordt er rekening gehouden met de inkomsten en uitgaven van de partner die alimentatie moet betalen. Het verschil tussen alle inkomsten en uitgaven, is de draagkracht van de partner die alimentatie moet betalen. Dit wordt draagkrachtruimte genoemd.³² Van dit bedrag wordt 60% beschikbaar gesteld voor alimentatie. Dit bedrag wordt de draagkracht genoemd.

Het berekenen van de draagkracht ziet er volgt uit:³³

Inkomsten

1. Netto besteedbaar inkomen volgens netto- of bruto-methode €

Lasten

2. Bijstandnorm	€		
3. Andere relevante lasten	€	+	
4. Draagkrachtloos inkomen			€ -
5. Draagkrachtruimte			€
6. Draagkracht			€

Draagkracht is een percentage van de draagkrachtruimte, namelijk 60%.

Uitleg van de begrippen bij de berekening van de draagkracht:

1. Netto besteedbaar inkomen volgens netto- of bruto-methode

De netto-berekeningsmethode wordt over het algemeen gebruikt indien het bruto-inkomen niet hoger is dan €2.000,- per maand, exclusief vakantietoeslag.³⁴ Zie bijlage D.

De bruto-berekeningsmethode berekent eerst het besteedbare inkomen per jaar. Daarna wordt de draagkracht berekend per maand. Zie bijlage E.

2. Bijstandnorm

Bestaansminimum wordt bepaald aan de hand van de bijstandnorm.³⁵ De bijstandnorm is het bedrag dat de alimentatieplichtige bij afwezigheid van eigen middelen van eigen bestaan als uitkering zou ontvangen. Dit bedrag wordt bepaald door de nieuwe gezinssituatie. De Wet werk en bijstand hanteert drie categorieën namelijk alleenstaanden, alleenstaanden met kinderen en gehuwden.

3. Andere relevante lasten

Hieronder vallen onder andere woonlasten, de premie zorgverzekeringswet, de aflossing op schulden die uit het huwelijk van partijen stammen en de herinrichtingskosten naar aanleiding van de scheiding.³⁶

4. Draagkrachtloos inkomen

De bijstandnorm en de andere relevante lasten vormen samen het draagkrachtloos inkomen.³⁷ Dit is het totaal van alle lasten.

³² www.echtscheiding.nl/ → partner → partneralimentatie.

³³ mr. dr. M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen: richtlijnen werkgroep alimentatienormen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 27.

³⁴ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 10.

³⁵ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 11.

³⁶ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 11.

³⁷ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 11.

5. Draagkrachtruimte

Blijft er na aftrek van het draagkrachtloos inkomen nog inkomen over, dan is er in beginsel sprake van ruimte voor alimentatievaststelling.³⁸ Draagkrachtruimte is het verschil tussen inkomen en draagkrachtloos inkomen. Heeft een alimentatiegerechtigde draagkrachtruimte, dan wordt hij/zij in staat geacht alimentatie te betalen. Deze draagkrachtruimte wordt vervolgens verhoogd met het belastingvoordeel dat de alimentatieplichtige heeft, ookwel bruteringsvoordeel genoemd.

2.2.5 Duur

De rechter bepaalt de hoogte van de partneralimentatie. Zodra de hoogte van het bedrag is bepaald en de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand staat ingeschreven, begint de alimentatiebetaling. Dit is de officiële ingangsdatum.³⁹

Op 1 juli 1994 is de Wet Limitering alimentatie na scheiding in werking getreden, zie artikel 157 lid 5 van Boek 1 BW.⁴⁰

Met betrekking tot de alimentatiebeslissingen ziet de duur van partneralimentatie er als volgt uit (artikel 157 lid 3-6 Boek 1 BW). De termijn bedraagt maximaal twaalf jaar. Kent de rechter een alimentatieverzoek toe zonder een termijn te noemen, dan eindigt de alimentatieregeling van rechtswege na twaalf jaar. Is de rechter van mening dat de beëindiging van de alimentatieregeling van zo ingrijpende aard is, dan kan de rechter alsnog een termijn vaststellen. De rechter doet dit op verzoek van alimentatiegerechtigde en het verzoek moet drie maanden voor het aflopen van de alimentatieregeling worden ingediend.

Er bestaat een uitzondering op de termijn van twaalf jaar en die staat vermeld in artikel 157 lid 6 BW Boek 1. Hierin staat dat voor de huwelijken die niet langer dan vijf jaar hebben geduurd en waarbij geen kinderen zijn geboren tijdens het huwelijk, eindigt de alimentatieregeling van rechtswege na het verstrijken van de termijn die gelijk is aan de duur van het huwelijk. De termijn vangt aan op de datum van inschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand.

De alimentatie kan eerder eindigen indien alimentatiegerechtigde hertrouwt, gaat samenwonen of een geregistreerd partnerschap aangaat, dan eindigt de alimentatieregeling. Dit is geregeld in artikel 160 van Boek 1 BW. De criteria die de rechter gebruikt om te bepalen of sprake is van samenwonen, trouwen of een geregistreerd partnerschap aangaan zijn als volgt:

- de duurzaamheid van de samenleving
- het mogelijke gezinsverband
- een gemeenschappelijke slaapkamer
- het vormen van een economische eenheid
- elkaar wederzijds verzorgen
- samenwonen en een gemeenschappelijke huishouding voeren.

De alimentatie eindigt ook als een van de partners komt te overlijden of als de alimentatiegerechtigde zelf gaat werken en in eigen onderhoud kan voorzien of wanneer zich aan de zijde van de alimentatieplichtige gewijzigde omstandigheden hebben voorgedaan, bijvoorbeeld ontslag. Dit staat in artikel 401 Rv. Bij zowel artikel 160 van Boek 1 BW als artikel 401 Rv moet een verzoek worden ingediend.

³⁸ Rapport Werkgroep Alimentatienormen, Zutphen: 2012, p.11.

³⁹ www.echtscheiding.nl → partner → partneralimentatie.

⁴⁰ www.alimentatiewijzer.nl → woordenboek → limitering alimentatie.

2.3 Cijfers

Om het huidige systeem van partneralimentatie zo goed mogelijk in kaart te brengen, worden de cijfers in deze paragraaf uitgewerkt. De internetsite van het Centraal Bureau voor de Statistiek is geraadpleegd om achter de exacte cijfers te komen.

Huwelijkssluitingen

1950	83.110
1960	89.000
1970	123.631
1980	90.182
1990	95.649
2000	88.074
2010	75.399
2011	71.572

Zoals in het schema is te zien, werden de meeste huwelijken gesloten in 1970. Na 1970 nam het aantal huwelijkssluitingen af. In 2011 werden er 42,1% minder huwelijken gesloten ten opzichte van 1970.

Tabel 1. Huwen en partnerschapregistraties; kerncijfers (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek 2012)

Gemiddelde leeftijd

		1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2011
Getrouwd	Mannen	30,0	28,3	26,2	27,4	30,7	34,1	36,6	36,9
	Vrouwen	26,9	25,4	23,7	24,5	28,0	31,1	33,4	33,8
Gescheiden	Mannen	39,4	40,8	39,1	38,3	41,6	44,5	47,9	48,6
	Vrouwen	36,3	37,7	35,2	34,4	37,9	41,0	44,8	45,3

Tabel 2. Huwen en partnerschapregistraties; kerncijfers (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek 2012)

Over het algemeen zijn mannen ouder bij zowel het aangaan van een huwelijk als bij de scheiding. De gemiddelde leeftijd van de mannen ten tijde van het sluiten van een huwelijk ligt iedere tien jaar een paar jaar boven het gemiddelde van de leeftijd van de vrouw. Ook bij de gemiddelde leeftijd ten tijde van de scheiding, ligt bij de mannen hoger dan bij de vrouwen. De gemiddelde leeftijd van beide geslachten ten tijde van het sluiten van een huwelijk, stijgt. De gemiddelde leeftijd ten tijde van de scheiding, stijgt eveneens.

Partnerschapregistraties

2000	2.922
2010	9.571
2011	9.945

Het aantal partnerschapregistraties is sinds 2000 flink toegenomen.

Tabel 3. Huwen en partnerschapregistraties; kerncijfers (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek 2012)

Huwelijksontbindingen door echtscheiding

	Huwelijks- ontbindingen			Gemiddelde duur huwelijk	Leeftijd	
	Totaal	Door echtscheiding	Percentage	In jaren	Mannen	Vrouwen
1950	39.746	6.462	16,3%	11,2	38,4	35,6
1960	47.272	5.673	12%	11,1	39,1	36,0
1970	65.285	10.317	15,8%	11,8	38,6	35,6
1980	81.504	25.735	31,6%	11,9	37,7	35,1
1990	85.816	28.419	33,1%	12,7	40,1	37,2
2000	93.603	34.650	37%	12,9	41,9	39,0
2010	88.182	32.544	39,9%	14,4	45,6	42,5
2011	87.756	32.510	37%	14,5	45,8	42,7

Tabel 4. Huwelijksontbindingen; door echtscheiding en door overlijden (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek 2012)

Met de jaren zijn er meer huwelijksontbindingen tussen partners. Ook de huwelijksontbindingen door echtscheidingen zijn gestegen.

Beëindigde echtscheidingsprocedures met/zonder partneralimentatie

	Beëindigde echtscheiding	Met partneralimentatie	Zonder partneralimentatie
2001	36.897	6.620	30.275
2003	31.886	6.140	25.745
2005	32.607	6.410	26.195
2007	32.641	6.415	26.225
2009	31.677	5.275	26.405
2011	33.240	5.165	28.075

Tabel 5. Beëindigde echtscheidingsprocedures; maandelijkse partneralimentatie (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek 2012)

Zoals uit de tabel blijkt, zijn er in 2011 minder echtscheiding met partneralimentatie uitgesproken door de rechter. Van 2001 tot en 2007 blijven de cijfers ongeveer gelijk.

In 2011 is in bijna 16% van de echtscheidingen partneralimentatie toegewezen. In 2011 was dit nog bijna 18%.

Hoogte partneralimentatie

	Partneralimentatie					
	€0 - €400	€400 - €800	€800 - €1200	€1200 - €1600	€1600 of meer	Gemiddeld
2001	45%	29%	11%	6%	10%	€715
2003	41%	30%	11%	6%	12%	€795
2005	33%	31%	15%	9%	11%	€825
2007	30%	31%	16%	9%	14%	€885
2009	30%	27%	17%	7%	19%	€1035
2011	33%	24%	16%	10%	16%	€985

Tabel 6. Beëindigde echtscheidingsprocedures; maandelijkse partneralimentatie (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek 2012)

Sinds 2007 nemen het aantal echtscheidingen met partneralimentatie af, maar de hoogte van partneralimentatie stijgt. In 2009 is het gemiddelde aan partneralimentatie €1035, en in 2011 is dit bedrag iets afgenomen.

Een zesde van de alimentatiegerechtigden krijgt meer dan €1600 partneralimentatie per maand. De bedragen van partneralimentatie verschillen sterk. In 2011 kreeg een derde van de alimentatiegerechtigde partneralimentatie tot €400 terwijl een zesde van de alimentatiegerechtigde een bedrag krijgt boven €1600.

Sinds 1 juli 1994 is het huidige systeem van partneralimentatie ongewijzigd gebleven. Op 1 juli 1994 is de termijn verkort van onbepaalde tijd naar een duur van twaalf jaar. In het huidige systeem moet partneralimentatie gezien worden als een financiële bijdrage in het levensonderhoud van de voormalige partner. De wettelijke grondslag van partneralimentatie is gelegen in artikel 157 lid 1 van Boek 1 BW. Het huidige systeem van partneralimentatie is gebaseerd op de welstand van de partners tijdens het huwelijk.

Partneralimentatie kan op twee manieren tot stand komen. Partners kunnen zelf de hoogte en de duur van de alimentatieregeling vastleggen. Dit gebeurt ten overstaan van een advocaat of een mediator. Komen partijen er zelf niet uit, dan kan de partner die niet zelf in eigen levensonderhoud kan voorzien (alimentatiegerechtigde), een verzoek indienen bij de rechtbank. De partner die de eventuele bijdrage in het levensonderhoud moet betalen kan hierop reageren en de rechter plant een zitting.

De rechter berekent de hoogte van partneralimentatie aan de hand van de behoefte van de ene partner en de draagkracht van de andere partner. De partner die niet in eigen levensonderhoud kan voorzien, moet behoeftig zijn. Dit is een voorwaarde van partneralimentatie. De partner is behoeftig indien hij/zij niet in eigen levensonderhoud kan voorzien en dit ook niet in redelijkheid kan verwerven. De behoefte wordt bepaald aan de hand van de 60% regel. De regel houdt in dat de behoefte van de partner op 60% wordt vastgesteld van het netto gezinsinkomen tijdens het huwelijk.

Om te berekenen hoeveel de partner die de bijdrage in het levensonderhoud moet betalen kan dragen, wordt de draagkracht berekend. De draagkracht kan op twee manieren worden berekend namelijk volgens de netto-berekeningsmethode en de bruto-berekeningsmethode. De netto-berekeningsmethode wordt gebruikt indien het bruto-inkomen niet hoger is dan €2.000,- per maand, exclusief vakantietoeslag. Zie bijlage D voor de netto-berekeningsmethode.

De bruto-berekeningsmethode berekent het besteedbare inkomen per jaar. Daarna wordt de draagkracht per maand berekend. De bruto-berekeningsmethode wordt gebruikt bij bruto-inkomens hoger dan €2.000,- per maand, exclusief vakantietoeslag. Zie bijlage E voor de bruto-berekeningsmethode.

Na de vaststelling van de hoogte en de duur van partneralimentatie en nadat de echtscheiding is ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand, gaat de alimentatieregeling in. Vanaf dat moment is de alimentatieplichtige verplicht alimentatie te betalen.

In 1970 werden de meeste huwelijken gesloten. In 2011 werden er 42,1% minder huwelijken gesloten ten opzichte van 1970. De gemiddelde leeftijd van de man, bij zowel trouwen als scheiden, liggen iets hoger dan bij de gemiddelde leeftijd van de vrouw. Bij het sluiten van een huwelijk was in 1950 de gemiddelde leeftijd van de man nog 30 jaar. Terwijl in 2011 de gemiddelde leeftijd van de man 36,9 jaar was. Ten tijde van de scheiding was de gemiddelde leeftijd van de man 39,4 jaar in 1950. In 2011 was de gemiddelde leeftijd van de man 48,6 jaar.

Met de jaren zijn er meer huwelijken ontbonden. In 1950 waren dit er 39.746, terwijl er in 2011 87.756 huwelijken zijn ontbonden. Sinds 2001 zijn de cijfers die betrekking hebben op scheidingen met partneralimentatie gedaald. De groep alimentatiegerechtigden, die een bedrag aan partneralimentatie kreeg tussen €0,- en €400,-, is sinds 2001 gedaald. Daarentegen is de groep alimentatiegerechtigden, die een bedrag aan partneralimentatie kreeg van €1600,- of meer gestegen.

Hoofdstuk 3 Initiatiefnota partneralimentatie

In dit hoofdstuk wordt het voorstel uit de nota uitgewerkt. De belangrijkste wijzigingen van de onderdelen van partneralimentatie worden uiteengezet. Daarnaast worden ook de overige wijzigingen kort besproken. Na het lezen van dit hoofdstuk zal een en ander over het voorstel uit de nota betreffende partneralimentatie duidelijker zijn.

In § 3.1 staat de algemene informatie over het voorstel uit de nota, namelijk wanneer deze is ingediend, hoe partneralimentatie er uit moet komen te zien in een tabel, voorbeelden aan de hand van de tabel en in welke fase het voorstel uit de nota zich bevindt. In § 3.2 staan de belangrijkste wijzigingen die het voorstel uit de nota met zich mee zal brengen. De belangrijkste wijzigingen zullen plaatsvinden op het gebied van de grondslag, de duur en de berekeningsmethode. In § 3.3 worden de overige wijzigingen uiteengezet. In § 3.4 worden de verschillen tussen het huidige systeem en het voorstel uit de nota uiteengezet. In § 3.5 en § 3.6 kan men de voor- en nadelen van het voorstel uit de nota voor de rechtbank vinden. Tot slot kan men de conclusies vinden in § 3.7.

3.1 Initiatiefnota

Op 20 juni 2012 hebben drie leden van de Tweede Kamer een initiatiefnota ingediend over partneralimentatie. De indieners willen dat de partneralimentatie eerlijker, simpeler en korter wordt. Het voorstel uit de nota ziet op het wijzigen van de grondslag, de berekeningsmethode en de duur. De indieners houden ook rekening met de zorgverdeling voor kinderen, de langdurige afwezigheid van de alimentatiegerechtigde van de arbeidsmarkt en een prikkel voor alimentatiegerechtigde om weer op eigen benen te staan.

Partneralimentatie is aanvullend op kinderalimentatie.

Hieronder staat in een tabel hoe partneralimentatie eruit moet komen te zien na de wijzigingen.⁴¹

Geen kinderen

0-3 jaar huwelijk

Geen recht op partneralimentatie

3 jaar en verder

De helft van het huwelijk met een maximum van 5 jaar

Wel kinderen

Partneralimentatie totdat het jongste kind twaalf jaar is en de zorg onevenredig is verdeeld of de helft van dit huwelijk met een maximum van vijf jaar

Huwelijken langer dan 15 jaar

De helft van dit huwelijk met een maximum van tien jaar als de alimentatiegerechtigde gedurende het huwelijk niet aan het arbeidsproces heeft deelgenomen

De tabel wordt aan de hand van volgende voorbeelden uitgelegd.

Geen kinderen

Pieter en Sandra zijn twee jaar getrouwd, als ze er toch achterkomen dat ze niet gelukkig zijn met elkaar. Uit het huwelijk zijn geen kinderen geboren. Op grond van het voorstel uit de nota heeft Pieter of Sandra geen recht op partneralimentatie.

Indien het huwelijk van Pieter en Sandra vier jaar heeft geduurd en zij besluiten te gaan scheiden en uit het huwelijk geen kinderen zijn geboren, dan heeft Pieter of Sandra recht op partneralimentatie voor de duur van twee jaar.

⁴¹ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 1.

Wel kinderen

Koen en Stephanie zijn zeven jaar getrouwd en hebben twee kinderen, Bas van acht jaar en Stijn van twaalf jaar. Na zeven jaar huwelijk besluiten Koen en Stephanie om de echtscheiding aan te vragen. Stephanie heeft gedurende het huwelijk de zorg van beide kinderen op zich genomen en heeft niet aan het arbeidsproces deelgenomen. Stephanie heeft recht op partneralimentatie totdat Bas twaalf jaar is geworden. De alimentatieregeling heeft een duur van vier jaar.

Huwelijk langer dan vijftien jaar

Kees en Nel zijn als vijftientwintig jaar getrouwd als ze besluiten om een echtscheiding aan te vragen. De rolverdeling tijdens het huwelijk was traditioneel. Nel bleef thuis, zorgde voor de kinderen en deed het huishouden. Doordat Nel deze taken op zich nam, kon Kees aan zijn carrière werken. Kees is nu dan ook een succesvol directeur van meerdere bedrijven. Het huwelijk tussen Nel en Kees heeft langer dan vijftien jaar stand gehouden en Nel heeft tijdens het huwelijk geen deel genomen aan het arbeidsproces. Nel kan dus voor de duur van maximaal tien jaar, een alimentatieregeling toegewezen krijgen.

De fase waarin de nota zich nu bevindt, is de initiatieffase. De indieners hebben op 20 juni 2012 een geleidende brief geschreven aan de voorzitter van de Tweede Kamer. In de brief bieden de drie leden een initiatiefnota over partneralimentatie aan. In het voorstel uit de nota staat het plan in het kort, de nieuwe grondslag, het probleem, emancipatie, de duur van partneralimentatie, berekeningsmethodiek, afbouw en geen indexatie, hardheidsclausule en overige aspecten van de wettelijke regeling uitgewerkt.

3.2 Wijzigingen huidige systeem

In deze paragraaf staan de belangrijkste wijzigingen die het voorstel uit de nota van partneralimentatie met zich mee brengt. De belangrijkste wijzigingen zien op de volgende onderdelen: de grondslag, de berekeningsmethode en de duur van partneralimentatie.

3.2.1 Grondslag

De nieuwe grondslag voor de betaling van partneralimentatie wordt net als de huidige grondslag, wettelijk vastgelegd.⁴² De nieuwe grondslag is: compensatie voor de gedurende het huwelijk ontstane verlies aan verdien capaciteit ook wel de inkomensschade die tijdens het huwelijk is opgelopen genoemd.

De alimentatie moet gezien worden als compensatie voor de tijd dat een van de partners niet of minder aan de carrière heeft kunnen besteden. De indieners achten het acceptabel dat het einde van een huwelijk of geregistreerd partnerschap kan leiden tot verlies van welstand. De indieners achten het redelijk dat er verlies van welstand kan zijn, omdat hierbij wordt aangesloten bij de werkelijk voor het huwelijk bestaande verschillen tussen de partners. De indieners zijn van mening, dat het recht op partneralimentatie pas ontstaat indien geen betaald werk is verricht tijdens het huwelijk of als de zorgverplichtingen na het huwelijk niet gelijk zijn verdeeld.

Partners die samenwonen, met wel of geen kinderen, hebben wettelijk geen recht op partneralimentatie. De wettelijke regeling is alleen van toepassing op gehuwden en geregistreerde partners. Partijen kunnen andere afspraken vastleggen in huwelijkse voorwaarden of in de overeenkomst van geregistreerd partnerschap.

⁴² Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 2-3.

3.2.2 Berekeningsmethode

Op dit moment wordt bij het berekenen van partneralimentatie gebruik gemaakt van de netto- of brutoberekeningsmethode. Beide berekeningen staan in het vorige hoofdstuk beschreven.

De indieners van de initiatiefnota willen een sterk vereenvoudigde berekeningsmethodiek ontwikkelen.⁴³ Partners kunnen zelf via een eenvoudige internettool de verschuldigde partneralimentatie berekenen. Bij de berekening wordt gebruikt gemaakt van vooraf vastgestelde schalen.

De internettool is inmiddels ontwikkeld, maar nog niet openbaar gemaakt.

3.2.3 Duur

De duur van de partneralimentatie wordt gewijzigd. De wijzigingen van de duur van partneralimentatie worden wettelijk vastgelegd.⁴⁴ Er wordt onderscheid gemaakt in twee soorten huwelijken: huwelijken zonder kinderen en huwelijken met kinderen.

Partneralimentatie bij huwelijken zonder kinderen

Bij huwelijken die korter duren dan drie jaar is geen verplichting tot partneralimentatie. Bij huwelijken die langer hebben geduurd dan drie jaar geldt dat partneralimentatie verschuldigd kan zijn voor de duur van de helft van het huwelijk met een maximum van vijf jaar.

Partneralimentatie bij huwelijken met kinderen

Bij huwelijken met kinderen geldt dat als een van de partners beperkt kan deelnemen aan het arbeidsproces, als gevolg van de zorgverdeling, dan wordt de partneralimentatie verlengd, totdat het jongste kind twaalf jaar is geworden. Partneralimentatie wordt in ieder geval de helft van het huwelijk met een maximum van vijf jaar toegekend. Indien de zorgverplichting gelijk is verdeeld en beide ouders werken, dan is partneralimentatie verschuldigd.

3.2.3.1 Uitzondering op de duur

De indieners achten één uitzondering op de maximumduur zoals hierboven vermeld nodig.⁴⁵ Er zijn huwelijken waarbij een van de partners jarenlang de zorg en verzorging op zich heeft genomen. De reden hiervan is vaak om de andere partner in de gelegenheid te stellen in het inkomen te voorzien. Als een dergelijk huwelijk langer dan vijftien jaar heeft bestaan, is een alimentatieregeling van vijf jaar niet redelijk. Voor de partner die niet aan het arbeidsproces heeft kunnen deelnemen, is terugkeer in het arbeidsproces binnen vijf jaar naar verwachting zeer moeilijk. Ook de leeftijd van die partner speelt een rol. Voor deze situaties geldt dan: bij huwelijken langer dan vijftien jaar waarbij de alimentatiegerechtigde niet heeft gewerkt, is partneralimentatie verplicht voor de helft van de duur van het huwelijk met een maximum van tien jaar.

⁴³ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 3.

⁴⁴ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 2-3.

⁴⁵ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 3.

3.3 Overige wijzigingen

Naast de genoemde wijzigingen, worden nog een aantal andere wijzigingen aangebracht.

Deze zijn als volgt:

- afbouw en geen indexatie: in de wettelijke regeling wordt een afbouw van de hoogte van de partneralimentatie opgenomen.⁴⁶ Dit is om te voorkomen dat bij het einde van de betaling van partneralimentatie een nieuwe situatie ontstaat. Er wordt tevens geen indexatie toegepast. Indexatie wordt ook wel wettelijke indexering genoemd. Op grond van artikel 402a van Boek 1 BW stijgen de alimentatiebedragen afhankelijk van de verwachte loonstijging. De minister van Justitie stelt het indexeringspercentage jaarlijks vast.⁴⁷ Dit percentage gaat in op de eerste januari. De indieners van de initiatiefnota willen de indexatie afschaffen, omdat dit een prikkel kan zijn voor alimentatiegerechtigde om deel te nemen aan het arbeidsproces of om het aantal gewerkte uren langzamerhand op te voeren. De indieners zijn van mening dat dit niet voor problemen zorgt, omdat bij de zorg voor kinderen de zwaarte van de zorgtaak afneemt als de kinderen ouder worden.
- hardheidsclausule: een wettelijke hardheidsclausule zal worden geformuleerd.⁴⁸ Deze clausule kan door de rechter of andere deskundigen worden toegepast om onredelijke situaties te repareren. Een voorbeeld van een hardheidsclausule staat vermeld in artikel 282a lid 4 BW van Rechtsvordering. Die hardheidsclausule heeft betrekking op het niet betalen van het griffierecht maar ziet ook op het repareren van onredelijke situaties.
- wijziging van de berekening van de partneralimentatie: een internettool zal worden ontwikkeld, die voor iedereen beschikbaar is.⁴⁹ Partners kunnen met deze internettool zelf vast stellen wat de partneralimentatie moet worden. De indieners denken eventueel aan een alimentatieraad die in uitzonderingsgevallen advies kan geven over de berekeningsmethode voor het wijzigen van partneralimentatie. Mochten partijen er na de berekening niet uitkomen, dan kunnen zij alsnog besluiten om naar een mediator of de rechter te stappen.
- overgangsregeling: in de wet zal een regeling worden opgenomen, die de verschillen tussen het huidige systeem en het nieuwe systeem zal verzachten.⁵⁰ Partners die partneralimentatie overeengekomen zijn voor de invoering van het nieuwe systeem, zijn vrij om het nieuwe systeem toe te passen. De indieners overwegen om de voordelen van de nieuwe regeling deels ten goede te laten komen van de alimentatieplichtige. De rechter is gebonden aan het huidige systeem, totdat het nieuwe systeem in werking is getreden. De rechter kan van het huidige systeem afwijken als de werkgroep Alimentatienormen op de nieuwe berekeningsmethode anticipeert.
- afkoop van de partneralimentatie: de indieners willen afkoop wettelijk mogelijk maken.⁵¹ Dit betekent dat de alimentatieplichtige de alimentatie in een keer betaalt aan die alimentatiegerechtigde. Alimentatiegerechtigde is zelf verantwoordelijk voor het beheer van de afkoopsom.

⁴⁶ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 3.

⁴⁷ www.lbio.nl → alimentatie → indexering alimentatie.

⁴⁸ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 3.

⁴⁹ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 4.

⁵⁰ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 4.

⁵¹ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 4.

3.4 Verschillen huidige systeem en initiatiefnota

De verschillen tussen de drie belangrijkste wijzigingen zullen in deze paragraaf uitgewerkt worden. De drie belangrijkste wijzigingen zijn de grondslag, de berekeningsmethode en de duur van partneralimentatie.

3.4.1 Grondslag

Zoals in het vorige hoofdstuk uiteen is gezet, ziet de grondslag van het huidige systeem van partneralimentatie op de inkomenssituatie aan het einde van het huwelijk. De nieuwe grondslag ziet op het verlies aan verdien capaciteit die is ontstaan tijdens het huwelijk.⁵² Het verlies aan verdien capaciteit wordt ook wel de inkomensschade genoemd.

Beide grondslagen zien op de situatie ten tijde van het huwelijk. De huidige grondslag gaat uit van de situatie van beide partners. Terwijl de nieuwe grondslag uitgaat van de situatie van de alimentatiegerechtigde. Bij de nieuwe grondslag is partneralimentatie een compensatie voor de tijd dat een van de partners niet of minder aan de carrière heeft kunnen besteden.

De nieuwe grondslag kan leiden tot verlies van welstand omdat er niet meer uit wordt gegaan van de situatie ten tijde van het huwelijk. Er zal rekening gehouden worden met de werkelijk voor het huwelijk bestaande inkomensverschillen tussen de partners.

De alimentatiegerechtigde heeft op grond van de huidige grondslag, recht op partneralimentatie indien er behoefte is. Bij de nieuwe grondslag heeft de alimentatiegerechtigde alleen recht op partneralimentatie, indien geen betaald werk is verricht ten tijde van het huwelijk of indien de zorgverplichtingen na het huwelijk niet gelijk zijn verdeeld. Hierdoor hebben minder partners recht op partneralimentatie dan met de huidige grondslag.

3.4.2 Berekeningsmethode

De huidige berekeningsmethode van partneralimentatie maakt onderscheid in de behoefte van de alimentatiegerechtigde en de draagkracht van de alimentatieplichtige. De behoefte van de alimentatiegerechtigde wordt berekend aan de hand van de zogenoemde hof-formule. Deze formule is uitgelegd in § 2.2.4.1 in voorgaand hoofdstuk.

De draagkracht van de alimentatieplichtige wordt berekend aan de hand van de netto- of brutoberekeningsmethode. De nieuwe berekeningsmethode gaat uit van forfaitaire bedragen. Dit zijn vooraf vastgestelde bedragen. De berekening wordt dan gedaan met de ontwikkelde internettool. Partners kunnen zelf aan de hand van deze internettool berekenen wat er betaald dient te worden aan partneralimentatie. Daarnaast is het de bedoeling dat de rechtbank ook gebruik maakt van de internettool om de hoogte van de partneralimentatie te berekenen.

Beide methoden berekenen de hoogte van de partneralimentatie. Bij de huidige berekeningsmethoden wordt per situatie berekend wat de hoogte is van de partneralimentatie. Dit wordt berekend met de werkelijke bedragen van beide partners. De huidige berekeningsmethoden kunnen aangemerkt worden als maatwerk omdat de berekening in ieder geval anders is. Met de nieuwe berekeningsmethode wordt er gebruikt gemaakt van vooraf vastgestelde bedragen en dus vervalt het maatwerk. Met de nieuwe berekeningsmethode wordt niet meer gekeken naar de werkelijke bedragen.

⁵² Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 1-2.

Vanwege het maatwerk van de zaken die met de huidige berekeningsmethoden worden berekend, is de rechtbank vrij lang met een zaak bezig. Naar verwachting zal de tijd die nu gebruikt wordt voor de berekening, aanzienlijk korter zijn als er daadwerkelijk gebruikt gemaakt gaat worden van een internettool.

3.4.3 Duur

Zoals in voorgaand hoofdstuk besproken is, is de maximale duur van een alimentatieregeling sinds 1 juli 1994 beperkt tot twaalf jaar. Het voorstel uit de nota zal de duur van de alimentatieregelingen verder beperken naar een duur van maximaal vijf jaar.

De nieuwe termijn voor partneralimentatie maakt onderscheid in drie situaties.

Voor huwelijken zonder kinderen, die niet langer dan drie jaar hebben geduurd en waar geen kinderen zijn geboren, geldt geen recht op partneralimentatie. Voor huwelijken zonder kinderen die langer dan drie jaar hebben geduurd, geldt een alimentatieregeling met een duur van de helft van het huwelijk met een maximum van vijf jaar. In het huidige systeem geldt dat indien een huwelijk niet langer dan vijf jaar heeft geduurd en waar geen kinderen uit zijn geboren, een alimentatieregeling van maximaal de duur van het huwelijk wordt toegekend. Dit staat in artikel 157 lid 6 van Boek 1 BW. Hierin verschilt het huidige systeem met het voorstel uit de nota. Met de nieuwe termijn hebben partners met een huwelijk dat niet langer dan drie jaar heeft geduurd, geen recht op partneralimentatie. Met de huidige termijn hebben partners wel recht op partneralimentatie, namelijk maximaal de helft van de duur van het huwelijk. Partners hebben met de nieuwe termijn pas recht op partneralimentatie als het huwelijk minimaal drie jaar heeft geduurd. Hierdoor wordt de groep die recht heeft op partneralimentatie, kleiner.

Voor huwelijken met kinderen, heeft de alimentatiegerechtigde recht op partneralimentatie totdat het jongste kind twaalf jaar is geworden. Zorg dient dan onevenredig te zijn verdeeld. Is van deze situatie geen sprake, dan heeft alimentatiegerechtigde recht op een alimentatieregeling van maximaal vijf jaar. In het huidige systeem wordt geen aandacht besteed aan de leeftijd van de minderjarige kinderen of aan de zorgverdeling. In de wettekst van artikel 157 lid 3 van Boek 1 BW staat de termijn van maximaal twaalf jaar. Het huidige systeem ziet op de verplichting van levensonderhoud van een van de partners. Bij het nieuwe systeem wordt partneralimentatie gezien als aanvulling op kinderalimentatie.

De indieners maken in het voorstel uit de nota een uitzondering voor huwelijken die langer dan vijftien jaar hebben geduurd. De duur van partneralimentatie is bij deze huwelijken de helft van de tijd dat het huwelijk heeft geduurd, met een maximum van tien jaar. Een voorwaarde is wel dat de alimentatiegerechtigde ten tijde van het huwelijk niet aan het arbeidsproces heeft deelgenomen. In het huidige systeem staat de uitzondering in artikel 157 lid 5 van Boek 1 BW. Hierin staat dat wanneer de termijn van twaalf jaar bijna afloopt, de alimentatiegerechtigde een verzoek kan doen aan de rechter om een nieuwe termijn vast te stellen. De rechter besluit hier alleen toe indien het verstrijken van de termijn van twaalf jaar van zo ingrijpende aard is, het niet verlengen van de termijn naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid van de alimentatiegerechtigde niet kan worden gevegd. De uitzondering in de nieuwe termijn geeft maximaal een alimentatieregeling van tien jaar. Terwijl in het huidige systeem de termijn van twaalf nog verlengd kan worden.

Op 20 juni 2012 hebben drie leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal een initiatiefnota ingediend betreffende partneralimentatie. Het voorstel uit de nota bevindt zich op dit moment nog in de initiatieffase.

De belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op de grondslag, de duur en de berekeningsmethode. De grondslag zal wettelijk vastgelegd worden. Partneralimentatie kan met de nieuwe grondslag alleen gelden als compensatie voor de gedurende het huwelijk ontstane verlies aan verdien capaciteit. Dit wordt ook wel inkomensschade genoemd.

Om de hoogte van partneralimentatie te berekenen, wordt een internettool ontwikkeld. Middels deze internettool kunnen partners zelf de hoogte van partneralimentatie berekenen. De internettool zal gebruik maken van vooraf vastgestelde bedragen, de forfaitaire bedragen. Hierdoor komen de netto- en de brutoberekeningsmethoden te vervallen.

De duur van alimentatieregelingen zal verkort worden naar vijf jaar. De indieners hebben hier echter een uitzondering op bedacht. Bij huwelijken die langer dan vijftien jaren heeft geduurd en waarbij de alimentatiegerechtigde niet heeft gewerkt, geldt een alimentatieregeling van maximaal tien jaar. Voor huwelijken, die niet langer dan drie jaar hebben geduurd en waar geen kinderen uit zijn geboren, geldt helemaal geen alimentatieverplichting. Deze huwelijken vallen niet onder de wettelijke regeling.

Het voorstel uit de nota ziet ook op een aantal andere wijzigingen namelijk: geen indexering, een hardheidsclausule, wijziging van de berekening van partneralimentatie, een overgangsregeling voor bestaande gevallen en de mogelijkheid tot afkopen van de alimentatieregeling.

Het verschil tussen de huidige grondslag en het voorstel van de indieners zit hem in het uitgangspunt. Bij het huidige systeem gaat het om de welstand van de partners tijdens het huwelijk. Bij de nieuwe grondslag gaat het om de inkomensschade die tijdens het huwelijk is geleden door een van de partners. De nieuwe grondslag kan gezien worden als voorwaarden voor partneralimentatie. Een alimentatiegerechtigde krijgt geen partneralimentatie indien hij/zij behoeftig is maar als de zorg onredelijk is verdeeld inkomensschade is geleden

Hoofdstuk 4 Meningen professionals

Over het voorstel uit de nota is veel geschreven vanuit verschillende invalshoeken. De meningen verschillen en deze meningen zullen in dit hoofdstuk uitgeschreven worden. Er is gekozen voor vooraanstaande mensen uit het beroepenveld te interviewen, om zo een duidelijk beeld te creëren over de meningen over het voorstel uit de nota. In § 4.1 is visie uitgewerkt met een senior rechter van de rechtbank Breda. In § 4.2 is de visie van de vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS) uitgewerkt en in § 4.3 is de visie van een rechter van het Gerechtshof te Arnhem uitgewerkt. In § 4.4 wordt tevens het interview met een van de indieners, de heer Recourt (PvdA) uitgewerkt. Tot slot zijn de conclusies te lezen in § 4.5.

In bijlage I is de uitkomst van een onderzoek door TNS NIPO uitgewerkt. Dit onderzoek is in opdracht van de vFAS uitgevoerd. Het onderzoeksrapport heet 'Scheiden in Nederland 2012' en de volgende onderwerpen staan centraal:

- het beeld van Nederlanders over scheiden
- de ervaringen met een echtscheiding
- de partner- en kinderalimentatie.

4.1 Belangrijkste punten interview senior rechter rechtbank Breda

Op maandag 12 november 2012 heeft onderzoeker een gesprek gehad met een senior rechter van sector Civiel, team Familierecht van de rechtbank Breda. Tijdens het gesprek heeft onderzoeker een aantal vragen gesteld over het voorstel uit de nota.

In deze paragraaf worden de belangrijkste uitspraken van de senior rechter uiteengezet. De vragenlijst is terug te vinden in bijlage F en de uitwerking van het interview is terug te lezen in bijlage G.

De senior rechter is van mening dat de alimentatieregeling niet te eenvoudig gemaakt kan worden. Uit het voorstel uit de nota blijkt niet welk probleem opgelost moet worden. Zij is ook van mening dat de indieners uitgaan van verkeerde cijfers. In de wet staat een termijn genoemd van twaalf jaar. De indieners geven aan dat alimentatieplichtigen deze termijn te lang vinden. De senior rechter geeft aan dat de daadwerkelijke situaties anders zijn. Ook al staat er een termijn genoemd van twaalf jaar, dit wil niet zeggen dat ook daadwerkelijk twaalf jaar aan alimentatie moet worden betaald.

De senior rechter heeft ook een mening over de grondslag. Zij is van mening dat het moeilijk wordt om het verlies aan verdien capaciteit vast te stellen. De senior rechter vindt dat de invalshoek verdien capaciteit niet werkt en dat deze breder gemaakt moet worden.

De indieners willen de berekening sterk vereenvoudigd maken. De senior rechter is van mening dat bij de berekening en de duur van partneralimentatie meerdere aspecten een rol spelen. Zij vindt dat partneralimentatie niet in een tabel kan worden gestopt en dat er plaats moet zijn voor maatwerk. De discussie blijft als het gaat om wat gezien moet worden als inkomen.

Daarnaast is de senior rechter van mening dat de voorwaarde onredelijke zorgverdeling zal zorgen voor nieuwe munitie tussen partners. De alimentatieplichtige kan dan verzoeken om co-ouderschap terwijl daar misschien geen tijd voor is. De kinderen kunnen hiervan de dupe zijn.

De senior rechter is met de indieners van mening dat samenwoners niet onder de partneralimentatieregeling moeten vallen. Daarnaast is de senior rechter ook van mening dat er een hardheidsclausule moet komen. De hardheidsclausule moet wel enige ruimte bevatten zodat onredelijke situaties kunnen worden gerepareerd.

De senior rechter is van mening dat het geen stimulans is dat de alimentatiegerechtigde moet werken nadat het jongste kind twaalf jaar is geworden. De senior rechter vindt dat er andere maatregelen getroffen moeten worden. Het systeem moet wat dit betreft genuanceerder. Al met al vindt de senior rechter dat het voorstel uit de nota een onsamenhangend geheel is.

4.2 Samenvatting visie vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediator (vFAS)

Een vooraanstaande advocaat, tevens plaatsvervangend rechter bij de rechtbank Breda en lid van de vFAS scheidingsmediator, heeft met collega's een visie geschreven over de initiatiefnota betreffende partneralimentatie.

Hieronder volgt een samenvatting van de reactie van de vFAS op het voorstel uit de nota betreffende partneralimentatie.⁵³

De vFas is van mening dat het voorstel uit de nota sterk wordt ingegeven door politieke keuzes. De vFAS wil geen keuze maken omdat de leden van de vFAS vertegenwoordigen in hun beroepsuitoefening uiteenlopende mensen met uiteenlopende belangen en de vereniging niet politiek gekleurd is. Daarom geeft de vFAS vanuit hun ervaring in de praktijk opmerkingen over de verschillende voorstellen in de initiatiefnota.

Grondslag partneralimentatie

De vFAS is van mening dat de wijziging van de grondslag voor partneralimentatie een te vergaande vereenvoudiging is. Er bestaan situaties waarin de partneralimentatie niet op verlies van verdien capaciteit kan worden gebaseerd maar waarvan de partners wel vinden dat er een zorgplicht bestaat na de echtscheiding. Er kan op basis van solidariteit wel een alimentatieverplichting aan de orde zijn. Dit kan wanneer verlies van verdien capaciteit niet door het huwelijk is ontstaan maar door ziekte of leeftijd.

De vFAS is ook van mening dat er ook situaties bestaan waarbij het huwelijk een langere tijd heeft geduurd en vanwege het inkomen van de man, een bepaalde levensstijl kon worden geleefd die in te groot contrast staat voor wat voor de vrouw na de scheiding haalbaar zal zijn. De vFAS merkt op dat een zodanige armoedeval, de levensstandaard van de kinderen in gevaar brengt.

De hardheidsclausule, die nog geformuleerd moet door de indieners van de initiatiefnota, is bedoeld om onredelijke situaties te repareren. De vFAS is van mening dat de rechtspraktijk een beroep zal gaan doen op de hardheidsclausule en als grondslag solidariteit of lotsverbondenheid zal introduceren in het nieuwe stelsel. De rechterlijke macht moet hier dan over beslissen. De vFAS adviseert de indieners hierin te voorzien.

Het voorstel uit de nota ziet op de voor het huwelijk bestaande inkomensverschillen tussen de partners. Dit betekent dat de gegevens van vóór het huwelijk nog beschikbaar moeten zijn en dat deze gegevens vertaald moeten worden naar het moment van de scheiding. De vraag is ook in hoeverre naast het verlies aan verdien capaciteit ook het verlies aan opleidingsmogelijkheden moet worden doorberekend.

⁵³ Vereniging Familierecht Advocatuur Scheidingsmediator, *Reactie vFAS op Notitie Partneralimentatie VVD, PvdA en D66*, Den Haag: 2012.

Samenwonenden

Indien partners besluiten om niet te trouwen, betekent dit niet dat de nadelige financiële gevolgen eenzijdig bij de hoofdverzorger of de minst verdienende komen te liggen. De financiële consequenties voor terugval in welstand kunnen voor kinderen aanzienlijk zijn.

Duur partneralimentatie

De vFAS is van mening dat gezien het feit dat de praktijk divers is, een standaardregeling betreffende de duur van partneralimentatie geen recht doet. De vFAS verwacht dat om die reden in veel gevallen een beroep gedaan zal worden op de hardheidsclausule en blijft daarom voorstander van maatwerk. De rechter verricht nu maatwerk en dat dient niet te veranderen. De vFAS vindt wel dat er richtlijnen kunnen worden gegeven. Voorbeelden van richtlijnen kunnen zijn:

- Als direct na de scheiding gewerkt kan worden aan herstel van de verdien capaciteit (kinderen groot genoeg, leeftijd en gezondheid zijn geen belemmering) dan lijkt een kortere termijn dan de huidige twaalf jaar met een afbouwregeling verdedigbaar
- Als de verdien capaciteit niet direct kan worden hersteld omdat de zorg grotendeels bij één ouder blijft liggen, moet voor die termijn onverkort een recht op partneralimentatie gelden, rekening houdend met de eigen inkomsten die redelijkerwijze kunnen worden verkregen. Na afloop van die termijn kan de afbouwtermijn gelden zoals beschreven onder het eerste punt. Maar er kunnen uitzonderingen zijn, met name als partijen er bewust voor kiezen de zorg eenzijdig bij één van de ouders te leggen
- Als solidariteit de grondslag is en de verdien capaciteit kan door ouderdom of gezondheid niet of slechts gedeeltelijk worden hersteld kan de termijn gelden van de helft van het huwelijk/samenleving met een bepaald maximum
- Als geen sprake is van verlies aan verdien capaciteit zou op grond van lotsverbondenheid in alle gevallen toch een recht moeten gelden van beperkte duur om zich te kunnen aanpassen aan het lagere welstandsniveau.

Beëindigingsgronden partneralimentatie

De indieners van de initiatiefnota stellen dat het hebben van een nieuwe partner aan de zijde van de alimentatiegerechtigde geen invloed heeft op het recht op alimentatie. De vFAS merkt op dat het doel herstel van verdien capaciteit is. Het hebben van wel of geen nieuwe partner is dan niet relevant. Het gaat namelijk over de mogelijkheden van de alimentatiegerechtigde zelf. De vFAS is van mening dat deze situatie niet in alle gevallen te rechtvaardigen is, met name niet als het recht op partneralimentatie de grondslag solidariteit heeft. De vFAS stelt de volgende regel voor: het hebben van een nieuwe partner is niet van invloed op het recht op partneralimentatie als deze is gegrond op verlies van verdien capaciteit.

Wettelijke indexering

De vFAS is van mening dat het afschaffen van de wettelijke indexering redelijk is in de gevallen waarin de alimentatiegerechtigde moet wennen aan een lager inkomen of zich moet inspannen voor meer eigen inkomen. In alle gevallen waar de hoofdverzorger door de zorg voor de kinderen op redelijke termijn niet volledig terug kan keren naar het arbeidsproces, moet indexering wel blijven.

Vaststelling partneralimentatie door rechter

De vFAS heeft een aantal criteria opgesteld voor het geval de rechter de alimentatie moet bepalen. Aan de hand van deze criteria kan de rechter een beslissing nemen over de hoogte, de duur, een eventuele afbouwregeling en de toepassing van de wettelijke indexering. In de wet kan worden vastgelegd dat een verzoek om alimentatie en de beslissing van de rechter goed moeten worden geformuleerd op de volgende criteria:

- Dat er sprake is van verdien capaciteit
- Zo ja, in hoeverre deze op korte termijn te herstellen is
- Wat nodig is om aan het/bijscholing om een passende baan te vinden
- Wat ondernomen wordt/zal worden om aan werk te komen: solliciteren, plan van aanpak etc.
- Hoeveel tijd nodig voor herstel van de verdien capaciteit
- Als het verlies van verdien capaciteit voortduurt: wat daarvan de oorzaak is en hoe lang het nog duurt.

De alimentatieplichtige, die het verzoek betwist, dient de volgende punten aan te geven:

- Wat hij/zij heeft gedaan om de verdien capaciteit van zijn aanstaande ex-partner in stand te houden
- Wat hij/zij kan bijdragen aan zorgtaken om de arbeidsparticipatie van zijn ex-partner te vergroten

Vereenvoudigen van de berekeningsmethodiek

De vFAS is van mening dat de vragen die spelen bij het huidige systeem ook bij de nieuwe regeling bestaan. De vragen die spelen gaan over de berekening van het bruto inkomen naar netto, de vaststelling van de verdien capaciteit van de alimentatieplichtige en –gerechtigde. De vFAS is van mening dat deze vragen moeilijk op te lossen zijn met forfaitaire bedragen. Daarnaast vindt de vFAS dat deze berekeningen maatwerk moeten blijven.

De internettool kan nuttig zijn om informatie en inzicht te verschaffen over de wijze waarop men tot een alimentatie kan komen. Voor het maatwerk kan een internettool geen oplossing bieden.

Wijziging van omstandigheden

Partijen krijgen meer duidelijkheid over de wijze waarop alimentatie is vastgesteld als de rechter de eerste keer een gemotiveerde beslissing geeft over de hoogte, de termijn en de voorwaarden van partneralimentatie. De vFAS verwacht dat hierdoor minder vaak om een wijziging van de beschikking zal worden verzocht.

4.3 Belangrijkste punten interview rechter gerechtshof Arnhem

Op donderdag 29 november jl. heeft onderzoeker een interview afgenomen bij een rechter van het gerechtshof. Zij is tevens voorzitter van de Werkgroep Alimentatienormen. Zie bijlage H voor de vragenlijst en de hele uitwerking van het interview is terug te lezen in bijlage I.

De rechter is van mening dat er geen juist onderzoek is verricht door de indieners. De indieners zijn enkel uit gegaan van de berichten die zijn binnen gekomen. De rechter geeft aan dat alimentatieregelingen niet altijd vastgesteld worden met een termijn van twaalf jaar. Daarnaast wordt in veel gevallen geen gebruik gemaakt van indexering. Er is geen onderzoek gedaan door de indieners naar de werkelijke termijn van alimentatieregelingen. Niemand is daadwerkelijk op de hoogte van de duur van alimentatieregelingen.

Deze rechter is tevens van mening dat het huidige systeem geen problemen oplevert. Verkorting van de termijn is een mogelijkheid maar dit zou op grond van een beperkende grondslag kunnen worden opgelost. De rechter is van mening dat de grondslag

lotsverbondenheid beperkt zou kunnen worden. Het niet verzilveren van de verdien capaciteit is niet hetzelfde als verlies aan verdien capaciteit. Het niet verzilveren van de verdien capaciteit valt onder de grondslag lotsverbondenheid.

Het vaststellen van het verlies aan verdien capaciteit zal voor veel maatwerk zorgen. Daarnaast denkt de rechter dat dit onsmakelijke procedures zal opleveren. De rechter is tevens van mening dat het voorstel uit de nota een aantal problemen met zich mee brengt. Het eerste probleem is de opbouw van de termijnen. Deze opbouw wordt niet begrepen. Met name de huwelijken met kinderen die langer dan drie jaar hebben geduurd. Het tweede probleem ligt bij de afschaffing van de grondslag lotsverbondenheid. Afschaffing van de grondslag zal leiden tot minder zaken en minder vaststelling van partneralimentatie. Dit kan van invloed zijn op de afspraken die na het huwelijk worden gemaakt over de eigen woning en de hypotheekrente aftrek. De alimentatieplichtige is niet meer verplicht om de woonlasten van de alimentatiegerechtigde te dragen.

De rechter is van mening dat de procedures moeilijker worden door de hardheidsclausule. Er zijn geen wettelijke kaders voor de rechtspraak. Dit zal leiden tot rechtsonzekerheid. De rechter vraagt zich af of er nog een mogelijkheid is voor verlengingsverzoeken.

De rechter heeft de volgende adviezen voor de indieners:

1. Allereerst is de rechter van mening dat er een goed onderzoek gedaan moet worden de grondslag en dan met name naar lotsverbondenheid. Er zullen veel partners zijn die op basis van lotsverbondenheid partneralimentatie willen betalen.
2. De rechter vindt dat er goed onderzoek gedaan moet worden naar de daadwerkelijke duur en hoogte van partneralimentatie. De partneralimentatie wordt vastgesteld door de rechter maar de uiteindelijke uitvoering van de alimentatieregeling verschilt met de vaststelling.
3. De rechter is van mening dat de indieners goed over de consequenties van de initiatiefnota moeten doordenken.
4. De rechter adviseert de indieners om met personen te praten die er dagelijks mee werken. De rechter heeft nu het idee alsof er alleen is uitgegaan van de negatieve berichten die zijn binnen gekomen. Dit is echter maar één kant van het verhaal. De rechter adviseert de indieners om het beginsel 'Audi et alteram partem' in het achterhoofd te houden.

Een laatste opmerking van de rechter gaat over de kinderen. Kinderen kunnen geschaad worden door het nieuwe systeem. Dit heeft te maken met het afschaffen van de grondslag lotsverbondenheid. De door het huwelijk en zorg verzwakte partij wordt door de afschaffing van de grondslag lotsverbondenheid geraakt. Het gaat hier om traditionele huwelijken. De alimentatieplichtige, die het geld heeft en het kan opbrengen, heeft geen verplichting meer. Hierdoor wordt de alimentatiegerechtigde geraakt en dit zal weer uitwerking hebben op de kinderen.

4.4 Belangrijkste punten interview Tweede Kamerlid Recourt

Op donderdag 6 december 2012 heeft onderzoeker een interview gehouden met een van de indieners van de initiatiefnota, namelijk met de heer Recourt. De heer Recourt is lid van de Tweede Kamerfractie van de PvdA en heeft Justitie in zijn portefeuille. De vragenlijst is terug te vinden in bijlage J en de hele uitwerking van het interview is terug te lezen in bijlage K.

Het beroepenveld wordt betrokken bij de initiatiefnota. Er is een denktank gevormd door verschillende relevante partners. De denktank bestaat uit advocaten, mediators, rechters, het Lbio, Raad voor de Rechtsbijstand, wetenschappers en andere relevante partners. Daarnaast hebben andere betrokkenen de mogelijkheid om te reageren op het voorstel uit de nota.

De heer Recourt geeft aan dat de denktank niet geleid heeft tot wijzigingen van het voorstel uit de nota. Dit betekent dat de basis van het voorstel uit de nota niet zal veranderen. Hij is van mening dat er een betere, werkbare en vooral acceptabele wet gaat komen. Het voorstel uit de nota moet het probleem van de gebrekkige draagkracht op het gebied van partneralimentatie oplossen. De draagkracht in het huidige systeem is gebaseerd op een traditioneel huwelijk. De nieuwe wet moet zoveel mogelijk gebaseerd zijn op het co-ouderschap. Zijn er geen kinderen, dan moeten beide partners zoveel mogelijk participeren. De nieuwe wet moet een prikkel zijn voor alimentatiegerechtigden om te gaan studeren of te gaan werken.

De indieners zijn bekend met de visie van de vFAS. De heer Recourt geeft aan dat er over een aantal onderdelen van het voorstel niet te discussiëren valt, want anders zou er een hele andere wet tot stand komen.

De indieners hopen dat het volume van het aantal zaken naar de rechtbank afneemt. Zij zijn van mening dat er minder conflicten ontstaan met het nieuwe systeem en dat er op dit moment veel onvrede bestaat aan de betalende kant. De rechtbank moet over het recht gaan. De rol van de rechtbank zal niet veranderen want in geval van wijzigingsverzoeken, is er een rechterlijk oordeel nodig. De rekentool kan ook gebruikt worden door de rechtbank en moet enkel gezien worden als handig hulpmiddel voor de rechtbank. De wet is het verhaal dat achter de rekentool zit. De rechtbank hoeft zich enkel bezig te houden met de feitelijke situaties die niet in de rekentool passen. De indieners zijn van mening dat de rekentool alleen eenvoudig kan zijn, indien er gebruikt wordt gemaakt van forfaitaire kosten en inkomsten. De indieners hopen het overgebleven maatwerk, onder te brengen bij mediators en advocaten.

De indieners zijn van mening dat het nieuwe systeem in 90% van de gevallen bruikbaar zal zijn. Alleen voor uitzonderingen zal j maatwerk nodig zijn. Men verwacht dat door de wetswijziging minder conflicten ontstaan tussen de partners. Zij zijn dan ook van mening dat een echtscheiding in de meeste gevallen kan worden afgehandeld via een mediator. De indieners verwachten dan ook een verschuiving van rechtspraak naar mediation. Alleen in gevallen waarbij zich conflicten voordoen, zullen deze worden voorgelegd aan de rechtbank.

De hardheidsclausule kan gebruikt worden in de situaties waarbij de zorg niet eindigt, nadat het jongste kind twaalf jaar is geworden. Dit is namelijk volgens de indieners niet op te nemen in subartikelen. De hardheidsclausule moet volgens de indieners wel zo beperkt mogelijk worden toegespitst.

De onderdelen van de grondslag moeten niet als cumulatief worden gezien. De alimentatiegerechtigde moet aan een van de onderdelen voldoen, om recht te hebben op een alimentatie. De onderdelen van de grondslag zijn: onredelijke zorgverdeling, inkomensschade hebben geleden en geen deelname aan het arbeidsproces.

De indieners zijn ook bezig met een initiatiefnota over partneralimentatie en huwelijkse voorwaarden. De indieners zijn van mening dat veel problemen al bij het aangaan van een huwelijk kunnen worden voorkomen. Partners realiseren zich vaak niet wat de gevolgen kunnen zijn van trouwen in algehele gemeenschap van goederen.

De urgentie en het draagvlak voor het voorstel uit de nota is er en zal, naar verwachting leiden tot de gewenste wetswijziging. Dat is ook de intentie van de drie initiatiefnemers. Dit onderwerp is volgens hen zeer relevant en actueel. Zij maken dit op uit de vele reacties die zijn binnengekomen van mensen die echt klem zitten.

Om achter de meningen van het beroepenveld te komen, zijn er een aantal interviews afgenomen. Er zijn twee rechters geïnterviewd, waaronder een rechter van de rechtbank in Breda. De rechtbank in Breda is met name benieuwd naar de gevolgen van het voorstel uit de nota voor de rechtspraak. Daarnaast wil de rechtbank graag inzicht in de gevolgen voor andere betrokken partijen. Ook is er contact gezocht met de vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators. Het voorstel uit de nota bevindt zich op dit moment in de initiatieffase. Om deze reden heeft onderzoeker een afspraak gemaakt met een van de indieners van de initiatiefnota om op bepaalde vragen antwoord te krijgen.

De meningen van de professionals over het voorstel uit de nota zijn zeer kritisch. Uit de interviews blijkt dat het voorstel uit de nota, volgens hen, nog lang niet klaar is om doorgezet te worden en dat het voorstel uit de nota nog aangepast dient te worden. Zowel de senior rechter van de rechtbank in Breda als de rechter van het gerechtshof in Arnhem is van mening, dat de probleembeschrijving niet duidelijk is. Er komt namelijk niet duidelijk naar voren welk probleem het voorstel uit de nota moet oplossen. Zij zijn tevens van mening dat er onvoldoende onderzoek is verricht naar de onderliggende problematiek.

De professionals zijn van mening dat het moeilijk zal zijn om vast te stellen wat de verdien capaciteit is. Daarbij gaat het zowel om persoonlijke omstandigheden, dan wel persoonlijke verwachtingen. Het vaststellen van de verwachtingen van zowel de functie als het salaris dat verdiend had kunnen worden, kan niet van de rechtspraak worden gevraagd. Het zal leiden tot persoonlijke en onsmakelijke procedures.

Alle professionals zijn van mening dat de nieuwe grondslag niet wenselijk is en dat de grondslag lotsverbondenheid niet moet komen te vervallen. De professionals zijn van mening dat de nieuwe grondslag een te sterk vereenvoudigd model is en in de praktijk niet zal werken.

Uit het interview met de heer Recourt blijkt dat de basis van het voorstel uit de nota niet zal veranderen. De daarin opgenomen duur, de grondslag en de berekeningsmethode blijven wat hem betreft onveranderd. Het is nog maar de vraag of de Raad van State er ook zo over denkt.

Hoofdstuk 5 Mogelijke consequenties initiatiefnota

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste consequenties uitgewerkt die het voorstel uit de nota met zich mee zal brengen. Aan de hand van de informatie uit hoofdstuk 2 tot en met 4, worden de mogelijke consequenties en de voor- en nadelen in dit hoofdstuk uiteengezet. In § 5.1 worden de voor- en nadelen van het voorstel uit de nota voor de rechtbank beschreven. In § 5.2 worden de mogelijke consequenties voor de partners beschreven. In § 5.3 worden de mogelijke consequenties voor de rechtbank Breda en voor de werkwijze van de rechtbank uiteengezet. In § 5.4 worden de mogelijke consequenties voor de advocatuur uiteengezet en in § 5.5 worden de mogelijke consequenties voor bestaande gevallen uiteengezet. Tot slot kan men in § 5.6 de conclusies vinden.

5.1 Voordelen en nadelen initiatiefnota partneralimentatie

In deze paragraaf worden de voordelen en de nadelen, naar de mening van de onderzoeker, voor de rechtbank van het invoeren van het nieuwe systeem uiteengezet. Door het invoeren van het nieuwe systeem, zal de berekening van de hoogte van partneralimentatie eenvoudiger worden. Dit betekent dat de rechtbank minder tijd hoeft te besteden aan de berekeningen en hierdoor meer zaken kan behandelen in dezelfde tijd. Hier vloeit ook meteen een nadeel uit. Door het invoeren van een sterk vereenvoudigde berekeningsmethode, vervalt het maatwerk dat verricht wordt door de rechtbank. Nu wordt per zaak een bruto-berekening gemaakt.

Een ander voordeel van het invoeren van het nieuwe systeem is kostenbesparing. De tijd die de rechtbank besteedt aan een zaak, wordt door de nieuwe berekeningsmethode aanzienlijk korter. Hierdoor kan de rechtbank meer zaken behandelen in dezelfde tijd. De indieners zijn verder van mening dat de instroom van nieuwe zaken bij de rechtbank zal afnemen door het nieuwe systeem. De reden hiervan is de sterk vereenvoudigde berekeningsmethode. De indieners zijn van mening dat de partners eerder de hoogte van de alimentatieregeling overeenkomen ten overstaan van een advocaat of mediator en hierdoor geen beroep doen op de rechtspraak. Hierdoor worden er minder zaken aanhangig gemaakt. Daarnaast zijn de indieners van mening dat de instroom van nieuwe zaken zal afnemen, omdat er minder partners recht hebben op partneralimentatie. Dit komt door de nieuwe grondslag. Door de snellere afhandeling van een zaak en het aantal zaken dat minder wordt, zijn er minder rechters en juridisch medewerkers nodig. Ook zijn er minder medewerkers op de griffie nodig. Hierdoor kan de rechtbank bezuinigen op personeelskosten.

Daarentegen kan de hardheidsclausule leiden tot stijging van de instroom van meer complexe nieuwe zaken. Het beroepenveld is van mening dat de hardheidsclausule een ontsnappingsmogelijkheid is en meerdere professionals verwachten dat er vaak een beroep zal worden gedaan op de hardheidsclausule.

De duur van partneralimentatie heeft als voordeel dat de alimentatieplichtige een veel kortere periode alimentatie verplicht is te betalen. Daar tegenover staat dat de alimentatiegerechtigde genoodzaakt is om een baan te zoeken of een opleiding te volgen. Na maximaal vijf jaar vervalt de alimentatieregeling en wordt er van de alimentatiegerechtigde verwacht dat hij/zij in eigen levensonderhoud kan voorzien. Een nadeel van het voorstel uit de nota kan zijn dat er meer beroep wordt gedaan op een bijstandsuitkering.

5.2 Mogelijke consequenties voor partners

Het voorstel uit de nota zal een aantal mogelijke consequenties met zich mee brengen voor partners die nog geen alimentatieregeling hebben getroffen. De mogelijke consequenties zijn op basis van de mening van de onderzoeker verwoord. De groep partners die aanspraak kan maken op een alimentatieregeling zal kleiner worden. De oorzaak hiervan zijn de veranderingen van de voorwaarden van een alimentatieregeling. De nieuwe voorwaarden zijn: de alimentatiegerechtigde moet inkomensschade tijdens het huwelijk hebben geleden, de zorgverdeling na het huwelijk niet redelijk zijn verdeeld of tijdens het huwelijk geen betaald werk is verricht door alimentatiegerechtigde. Indien een partner aan een van de voorwaarden voldoet en niet in eigen levensonderhoud kan voorzien, dan heb je recht op partneralimentatie.

Daarnaast willen de indieners de termijn alimentatie verkorten. Voor huwelijken die niet langer dan drie jaar hebben geduurd en waaruit geen kinderen zijn geboren, geldt geen partneralimentatie. De groep partners die recht op partneralimentatie wordt hierdoor kleiner. Daarnaast worden de termijnen verkort voor de partners. Alimentatiegerechtigden hebben nog maar recht op een alimentatie van maximaal vijf jaar. Met uitzondering van de huwelijken die langer dan vijftien jaar hebben geduurd. Na vijf jaar wordt er van de alimentatiegerechtigde verwacht dat hij/zij in eigen levensonderhoud kan voorzien. De termijn van vijf jaar wordt gezien als overgangperiode. De alimentatiegerechtigde heeft vijf jaar de tijd om een baan te zoeken of een opleiding te volgen om daarna een geschikte baan te zoeken. Is het de alimentatiegerechtigde niet gelukt om na vijf jaar in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien, dan kan hij/zij een bijstanduitkering aanvragen. Zoals mr. Spalter al aangeeft in het artikel 'Duur van partneralimentatie' in het Nederlandsch Juristenblad, is het emancipatieproces in Nederland nog niet voltooid.⁵⁴ Er zijn nog steeds verschillen in de arbeidsparticipatie, het arbeidsvolume en de inkomens- en beroepspositie. Hierdoor zal het voor de alimentatiegerechtigden niet makkelijk zijn om terug te keren in het arbeidsproces. Dit is zeker het geval indien de alimentatiegerechtigde enige tijd niet aan het arbeidsproces heeft deelgenomen of van een oudere leeftijd is.

De verkorting van de termijn brengt ook het volgende voor de alimentatiegerechtigde met zich mee. Indien de zorgverplichtingen onredelijk zijn verdeeld, krijgt de alimentatiegerechtigde partneralimentatie totdat het jongste kind twaalf jaar is geworden. Er wordt van de alimentatiegerechtigde verwacht zelf in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien als het jongste kind naar de middelbare school gaat. De indieners zijn van mening dat de alimentatiegerechtigde vanaf dat moment kan werken. Mocht het kind gehandicapt zijn, dan is daar geen uitzondering voor opgenomen door de indieners. De alimentatiegerechtigde kan dan een beroep doen op de hardheidsclausule om de onredelijke situatie te repareren.

Op dit moment vervalt de alimentatieverplichting als de alimentatiegerechtigde gaat samenwonen met een nieuwe partner. Met het nieuwe systeem is dit niet het geval. De alimentatieregeling blijft dan in stand. De indieners zijn van mening dat de partneralimentatie ziet op de inkomensschade die tijdens het huwelijk is geleden. De komst van een nieuwe partner doet niet af aan de betalingsverplichting. De alimentatieplichtigen blijven partneralimentatie betalen ondanks dat de alimentatiegerechtigde een nieuwe partner heeft.

Naar aanleiding van de visie van de vFAS kan het volgende gezegd worden over de consequenties van het voorstel uit de nota voor de partners. Er zijn gevallen waarin de partneralimentatie niet gebaseerd kan worden op het verlies aan verdien capaciteit maar waarin men in deze gevallen wel van mening is dat er een zorgplicht ontstaat na de scheiding. In sommige gevallen is het verlies aan verdien capaciteit niet ontstaan door het

⁵⁴ Mr. N.D. Spalter, 'Duur van partneralimentatie', *NJB* 2012 nr. 23, p. 1577-1582.

huwelijk maar door andere omstandigheden. In deze gevallen kan er gebruik worden gemaakt van de hardheidsclausule. Er kan ook gebruik worden gemaakt van de hardheidsclausule, indien na het einde van de alimentatieregeling een armoedeval wordt verwacht voor de alimentatiegerechtigde.

De vFAS merkt terecht op dat vanwege het nieuwe uitgangspunt, uitgaan van de voor het huwelijk bestaande inkomensverschillen tussen de partners, de gegevens van voor het huwelijk nog voor handen moeten zijn. Wil de alimentatiegerechtigde een alimentatie op grond van de nieuwe regeling, dan moeten de gegevens nog te raadplegen zijn. Bij huwelijken die niet lang hebben geduurd, hoeft dit geen problemen op te leveren. Bij huwelijken die bijvoorbeeld langer dan 15 jaar hebben geduurd, is het moeilijk om over de juiste gegevens te beschikken. Zijn er geen gegevens bekend van voor het huwelijk, dan wordt waarschijnlijk de hoogte van de partneralimentatie geschat. Dit kan nadelig uitpakken voor de alimentatiegerechtigde.

De vFAS is van mening dat het afschaffen van wettelijke indexering niet redelijk is voor de alimentatiegerechtigde, die door de zorg voor de kinderen niet op redelijke termijn kan terug keren naar het arbeidsproces. Daarnaast is de vFAS van mening dat er geen rekening wordt gehouden met het fiscale gedeelte van de alimentatieregeling. Defiscalering kan nadelig uitvallen voor zowel de alimentatieplichtige als de alimentatiegerechtigde.

Naar aanleiding van het interview met de rechter van het gerechtshof Arnhem kunnen de volgende consequenties voor de partners uiteengezet worden. Allereerst kan de vaststelling van het verlies aan verdien capaciteit leiden tot onsmakelijke procedures. De vaststelling zal bepaald worden door bepaalde factoren, onder andere werkervaring, opleiding etc. Door de vaststelling zal de procedure persoonlijk worden voor de alimentatiegerechtigde. Er zal namelijk bepaald worden wat voor werk hij/zij had kunnen doen en wat hij/zij had kunnen verdienen. Het is dan aan de rechter om te bepalen wat de alimentatiegerechtigde voor functie had kunnen beoefenen en welk salaris hij/zij had kunnen verdienen.

Daarnaast verwacht deze rechter van het gerechtshof dat minder mensen recht hebben op partneralimentatie door het afschaffen van de grondslag lotsverbondenheid. De ex-partners die recht hebben op partneralimentatie moeten aan voorwaarden voldoen, namelijk onredelijke zorgverdeling, inkomensschade hebben geleden en niet deelgenomen hebben aan het arbeidsproces.

Ook is zij is van mening dat het afschaffen van de grondslag lotsverbondenheid, negatieve gevolgen heeft voor de eigen woningregeling. Het recht op aftrek van de hypotheekrente kan vervallen. Indien degene met het hoogste inkomen, die de lasten van de mede-eigenaar voor zijn rekening neemt, een deel van de kosten niet meer zal kunnen aftrekken omdat een onderhoudsverplichting ontbreekt, zal executoriale verkoop kunnen dreigen. Hierdoor zijn de partners nog verder van huis, omdat de rente op de restschuld niet aftrekbaar is. Het gevolg daarvan kan zijn dat er uiteindelijk ook geen ruimte meer bestaat voor de kinderalimentatie.

5.3 Mogelijke consequenties voor rechtbank Breda

Het voorstel uit de nota zal ook voor de rechtbank mogelijke consequenties hebben. De mogelijke consequenties voor de rechtbank Breda zijn op basis van de mening van de onderzoeker verwoord. De indieners zijn van mening dat de berekening van partneralimentatie eenvoudiger kan en om die reden ontwikkelen zij een rekentool om de partneralimentatie te berekenen. De rechtbank dient de sterk vereenvoudigde berekeningsmethode te gebruiken. De netto- en brutoberekeningsmethode komen te vervallen. Door de nieuwe berekeningsmethode is de rechtbank minder lang bezig met het berekenen van de draagkracht van de alimentatieplichtige. Hierdoor vervalt het maatwerk wat met het huidige systeem per zaak wordt gemaakt. De werkwijze van de rechtbank wordt hierdoor anders. Tijdens de zitting zal er ook minder tijd worden besteed aan de uitleg van de berekening van de behoefte en de draagkracht.

De indieners zijn van mening dat de partners er met de rekentool sneller de hoogte van de partneralimentatie overeenkomen. Als dit zo is, zullen er minder verzoeken worden ingediend bij de rechtbank. Dan heeft de rechtbank qua verzoeken tot partneralimentatie minder werk. Hierdoor zijn er voor dergelijke zaken minder medewerkers nodig op alle niveaus. We moeten hierbij denken aan functies zoals griffiemedewerkers, juridisch medewerkers en rechters nodig. De vrijgekomen capaciteit kan dan worden ingezet voor andere rechtsgebieden.

De nieuwe grondslag brengt met zich mee dat minder partners recht hebben op partneralimentatie. De nieuwe grondslag beperkt de groep alimentatiegerechtigden. Ook dit leidt tot minder werk voor de rechtbank. Ook hier geldt dat de vrijgekomen overgeplaatst kunnen worden naar andere sectoren.

Door de verkorting van de termijn, zijn de alimentatiegerechtigden genoodzaakt om een opleiding te volgen of te solliciteren. Maar de kans bestaat dat de alimentatiegerechtigden niet aan het arbeidsproces kunnen deelnemen om verschillende redenen. Naar verwachting zullen er na het einde van de termijn meer verlengingsverzoeken worden ingediend bij de rechtbank. De verlengingsverzoeken zullen hoogstwaarschijnlijk ingediend worden op grond van de hardheidsclausule.

De rechter van het gerechtshof is van mening dat het voorstel uit de nota een aantal consequenties voor de rechtspraak zal hebben. De rechtbank dient meer maatwerk te leveren als het gaat om de bepaling van de inkomensschade tijdens het huwelijk. De gegevens van voor het huwelijk moeten worden omgezet in bruikbare gegevens. Daarnaast moet er worden bepaald welke functie de alimentatiegerechtigde had kunnen vervullen en wat het salaris had kunnen zijn. Dit leidt tegelijkertijd tot emotionele, onsmakelijke en zeer persoonlijke procedures. De rechters dienen te oordelen over de alimentatiegerechtigden. Het gaat hierbij om verwachtingen en die kunnen niet bepaald worden aangezien het nooit heeft plaatsgevonden. De vraag is dan ook of rechters wel zitten te wachten op persoonlijke en onsmakelijke procedures.

De afschaffing van de grondslag lotsverbondenheid zal leiden tot minder zaken en zal dus leiden tot minder vaststellingen van partneralimentatie. De rechter van het gerechtshof verwacht tevens dat de procedures moeilijker zullen worden door de hardheidsclausule. De hardheidsclausule zal in veel gevallen gebruikt worden. De vraag is dan ook wat er allemaal onder de hardheidsclausule kan vallen. Op dit moment worden er ook verlengingsverzoeken aanhangig gemaakt. Het is niet duidelijk of de verlengingsverzoeken ook onder de hardheidsclausule zullen gaan vallen. Daarnaast zijn er geen wettelijke kaders voor de rechtspraak en dit zal leiden tot rechtsonzekerheid. De rechter is van mening dat de rechtspraak hier niet op zit te wachten. Ook voor partijen zal dit rechtsonzekerheid met zich meebrengen.

5.4 Mogelijke consequenties voor advocatuur

Het voorstel uit de nota zal mogelijk ook consequenties hebben voor de advocatuur. De mogelijke consequenties voor de advocatuur zijn op basis van de mening van de onderzoeker verwoord. Naar verwachting zullen de advocaten minder zaken krijgen, omdat minder mensen recht hebben op partneralimentatie. De groep alimentatiegerechtigden zal afnemen door de nieuwe grondslag.

De indieners zijn van mening dat de berekeningsmethode sterk vereenvoudigd moet worden. Door vereenvoudiging kunnen meer partners zelf de hoogte berekenen van het bedrag dat betaald moet worden aan partneralimentatie. De kans bestaat dat de advocaten hierdoor meer convenanten moeten opstellen met de partners en minder zaken aanhangig hoeven te maken bij de rechtbanken.

Net als bij de werkwijze van de rechtbank, zal de werkwijze van de advocaten veranderen, met name door de rekentool. Op dit moment maken advocaten per zaak een berekening. Er wordt door advocaten dus ook maatwerk geleverd. Het maatwerk met betrekking tot de berekening van de hoogte van partneralimentatie, komt te vervallen door de internettool. Door het wegvallen van het maatwerk, hebben de advocaten minder tijd nodig voor het behandelen van een zaak. Er kunnen dus meer zaken worden behandeld in dezelfde tijd.

Aan de andere kant zal er meer maatwerk gemaakt moeten worden door de vaststelling van het verlies van verdien capaciteit. De advocatuur zal moeten berekenen wat de alimentatiegerechtigde had kunnen verdienen. Daarnaast zal er gekeken moeten worden welke functie de alimentatiegerechtigde had kunnen vervullen. Het bepalen van het verlies aan verdien capaciteit zal voor veel werk gaan zorgen voor de advocatuur. Ook moeten de gegevens voorhanden zijn van voor het huwelijk. Zijn deze gegevens niet voorhanden, dan zal er een schatting gemaakt moeten worden. Het berekenen van het verlies aan verdien capaciteit is persoonlijk en de vraag is dan ook of de advocatuur hierop zit te wachten.

5.5 Mogelijke consequenties voor bestaande gevallen

Het voorstel uit de nota zal ook voor bestaande gevallen van partneralimentatie mogelijke consequenties hebben. De mogelijke consequenties voor bestaande gevallen zijn op basis van de mening van de onderzoeker uiteengezet in deze paragraaf. De indieners zullen een overgangsregeling in de wet opnemen. De overgangsregeling zal de verschillen tussen het huidige en het nieuwe systeem verzachten.

Partners met een bestaande alimentatieregeling kunnen, met wederzijdse instemming, kiezen om de nieuwe wettelijke regeling te gebruiken. Pas na invoering van de wettelijke regeling, kunnen de partners hiertoe besluiten. De indieners overwegen om de voordelen van de nieuwe regeling ten goede te laten komen aan de alimentatieplichtige. Hierdoor is het voor de alimentatieplichtige aantrekkelijk om gebruik te maken van de nieuwe alimentatieregeling. Maar de vraag is of de alimentatiegerechtigde daarin instemt, zeker gezien de nadeligheid voor de alimentatiegerechtigde. Voor een afspraak zijn er twee partijen nodig. De rechter van het gerechtshof is van mening dat niemand afspraken wil maken indien die nadelige gevolgen hebben.

5.6 Conclusies

In dit hoofdstuk worden alle voor- en nadelen genoemd. Daarnaast zijn alle mogelijke consequenties verwoord.

In deze paragraaf worden de voor- en nadelen van het voorstel uit de nota in een schema samengevat. Daarnaast worden de mogelijke consequenties voor de betrokken partijen in het schema samengevat.

	Voordelen van het voorstel uit de nota	Nadelen van het voorstel uit de nota	Mogelijke consequenties van het voorstel uit de nota
Partners	De verkorting van de duur zorgt voor een korte betalingsverplichting van maximaal vijf jaar.	Door de verkorting van de duur, is de alimentatiegerechtigde genoodzaakt een baan te zoeken of een opleiding te volgen. Door de verkorting van de duur is de verwachting dat er meer beroepen worden gedaan op een bijstandsuitkering.	Groep partners die aanspraak kan maken op een alimentatieregeling wordt kleiner. Door de termijnverkorting hebben alimentatiegerechtigden minder lang recht op partneralimentatie. Indien de alimentatiegerechtigde gaat samenwonen met een nieuwe partner, moet de alimentatieplichtige alimentatie blijven betalen. Er wordt van de alimentatiegerechtigden verwacht in eigen levensonderhoud te voorzien, nadat het jongste kind twaalf jaar is geworden. In sommige gevallen is het verlies aan verdien capaciteit niet gekomen door het huwelijk maar door andere omstandigheden, namelijk ouderdom of gezondheid. Gegevens van voor het huwelijk dienen voor handen te zijn, om de

			voor het huwelijk bestaande inkomensverschillen tussen partners te berekenen. Het afschaffen van de wettelijke indexering is niet redelijk voor de alimentatiegerechtigden. Vaststelling van het verlies aan verdien capaciteit kan leiden tot onsmakelijke procedures. Groep alimentatiegerechtigden wordt kleiner door afschaffing van de grondslag lotsverbondenheid. Het afschaffen van de grondslag lotsverbondenheid heeft nadelige gevolgen voor de eigen woningregeling.
	Voordelen van het voorstel uit de nota	Nadelen van het voorstel uit de nota	Mogelijke consequenties van het voorstel uit de nota
Rechtbank	Berekening van de hoogte van partneralimentatie wordt eenvoudiger. Hierdoor is de rechtbank minder tijd kwijt voor het berekenen van de partneralimentatie. Meer zaken worden in dezelfde tijd behandeld. Door invoering van het nieuwe systeem worden minder zaken aanhangig gemaakt en zijn er minder medewerkers nodig.	Door het invoeren van een sterk vereenvoudigde berekeningsmethode, vervalt het maatwerk. De hardheidsclausule kan leiden tot stijging van de instroom van nieuwe zaken.	De medewerkers minder lang bezig met het berekenen van de hoogte van partneralimentatie door de sterk vereenvoudigde berekeningsmethode. De zitting zal ook anders verlopen. Er zal minder tijd worden besteed aan de hoogte van partneralimentatie. Door de nieuwe grondslag zijn er minder alimentatiegerechtigden en daardoor minder instroom bij de rechtbank. Er zijn dan minder medewerkers

	Hierdoor kan de rechtbank besparen op onder andere personeelskosten.		nodig. Naar verwachting zullen er partners een beroep doen op de hardheidsclausule. Dit wordt verwacht omdat sommige partners niet in eigen levensonderhoud kunnen voorzien, na het aflopen van de termijn van twaalf jaar. Er dient meer maatwerk te worden geleverd door de medewerkers van de rechtbank op het gebied van het berekenen van het verlies aan verdien capaciteit. Het afschaffen van de grondslag lotsverbondenheid leidt tot minder zaken, en tot minder vaststellingen. De procedures van partneralimentatie zullen moeilijker worden.
	Voordelen van het voorstel uit de nota	Nadelen van het voorstel uit de nota	Mogelijke consequenties van het voorstel uit de nota
Advocatuur	Naar verwachting kan de hardheidsclausule gebruikt worden om onredelijke situaties te repareren.	Door de sterk vereenvoudigde berekeningsmethode vervalt het maatwerk.	De advocaten krijgen minder werk, omdat minder mensen recht hebben op een alimentatieregeling. Het aantal convenanten zal stijgen door de sterk vereenvoudigde berekeningsmethode. Naar verwachting zullen minder zaken aanhangig worden gemaakt bij de rechtbank. De werkwijze van de advocatuur zal veranderen, door de rekentool. Verlies aan

			verdiencapaciteit zal leiden tot meer maatwerk.
	Voordelen van het voorstel uit de nota	Nadelen van het voorstel uit de nota	Mogelijke consequenties van het voorstel uit de nota
Bestaande gevallen			Partners met een alimentatieregeling kunnen, met wederzijdse instemming, kiezen om de nieuwe regeling te gebruiken. Het is voor de alimentatieplichtige aantrekkelijk om gebruik te maken van de nieuwe regeling. Maar de vraag is in hoeverre er een wederzijdse instemming zal plaatsvinden als het voor een van de partners nadelig uitpakt.

Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen

Aan de hand van de beantwoording van de deelvragen in voorgaande hoofdstukken, wordt er dit hoofdstuk antwoord gegeven op de centrale vraagstelling. In § 6.1 worden de conclusies gegeven. De conclusies zijn gemaakt aan de hand van de voorgaande hoofdstukken. In § 6.2 worden de aanbevelingen gegeven. De aanbevelingen vloeien voort uit de conclusies.

De centrale vraagstelling luidt:

Welke mogelijke consequenties zal het voorstel uit de nota, betreffende wijzigen van onderdelen van partneralimentatie, voor het huidige systeem en de betrokken partijen hebben en wat zijn de gevolgen voor de werkwijze van de rechtbank Breda?

6.1 Conclusies

De indieners willen het huidige systeem van partneralimentatie veranderen. Zij willen een sterk vereenvoudigd systeem. De voornaamste wijzigingen zullen betrekking hebben op de grondslag, de duur en de berekeningsmethode.

Het voorstel uit de nota zal drie belangrijke wijzigingen met zich meebrengen. De eerste wijziging betreft de duur van partneralimentatie, die is op dit moment maximaal twaalf jaar. De indieners willen de duur verkorten naar maximaal vijf jaar. Er is hier echter een uitzondering op gemaakt, namelijk een maximale duur van tien jaar bij huwelijken die langer dan vijftien jaar hebben geduurd en waarbij de alimentatiegerechtigde niet heeft deelgenomen aan het arbeidsproces. De alimentatieregeling voor de meeste gevallen, zal niet langer duren vijf jaar. Dit betekent dat de alimentatiegerechtigde een baan zal moeten zoeken in die vijf jaar. Heeft de alimentatiegerechtigde geen juiste opleiding, dan zal die eerst gevolgd moeten worden. Na vijf jaar moeten de alimentatiegerechtigden in eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Lukt dit niet, dan zal er een beroep gedaan moeten worden op een bijstandsuitkering.

Een tweede belangrijke wijziging is de grondslag. De grondslag van het huidige systeem ziet op de welstand van de partners tijdens het huwelijk. Indien een van de partners niet in eigen levensonderhoud kan voorzien, dient de andere partner een bijdrage te leveren in levensonderhoud. Deze grondslag is op basis van lotsverbondenheid. De indieners vinden het niet logisch dat de alimentatiegerechtigde vanzelfsprekend kan verwachten dat de welstand na het huwelijk hetzelfde is als de welstand ten tijde van het huwelijk. Daarom zal de grondslag gewijzigd worden. De nieuwe grondslag ziet op het verlies aan verdien capaciteit die tijdens het huwelijk is opgelopen.

De laatste belangrijke wijziging gaat over de berekeningsmethode. Het huidige systeem maakt gebruik van een bruto- of netto-berekeningsmethode om de hoogte van de draagkracht te berekenen. De behoefte van een alimentatiegerechtigde wordt in de meeste gevallen berekend aan de hand van de zogenoemde hof-formule. De indieners willen de berekeningsmethode sterk vereenvoudigd hebben. Zij hebben een rekentool ontwikkeld waarmee partners zelf de hoogte van de alimentatieregeling kunnen berekenen.

De belangrijkste wijzigingen zullen een aantal mogelijke consequenties met zich meebrengen. Alle betrokken partijen, zoals rechtbank, advocatuur en mediators en partners, zullen de wijzigingen merken.

De werkwijze van de rechtbank zal veranderen. Met het huidige systeem is de rechtbank enige tijd bezig met de berekening van de behoefte en de draagkracht van de alimentatieplichtige. Met de rekentool kan er eenvoudig berekend worden wat de hoogte van de alimentatie moet worden. Hierdoor is de rechtbank minder lang bezig met de

berekeningen en is er meer tijd voor de andere onderdelen van alimentatie, zoals het vaststellen van het verlies aan verdien capaciteit. Dit is echter niet gemakkelijk vast te stellen. De indieners hopen dat partners er zelf uitkomen met hulp van een advocaat of een mediator, waardoor partners minder vaak naar de rechter te stappen. Indien het voorstel uit de nota daadwerkelijk zal leiden tot minder conflicten, dan zullen er minder zaken aanhangig worden gemaakt bij de rechtbank. Hierdoor zijn er minder juridisch medewerkers, rechters en griffiemedewerkers nodig voor deze zaken. Door de nieuwe grondslag hebben minder mensen recht op partneralimentatie. Ook door de wijziging van de duur hebben minder partners recht op partneralimentatie.

De verwachting is wel dat er meer verlengingsverzoeken zullen worden ingediend bij de rechtbank. Na vijf jaar kan het zijn dat de alimentatiegerechtigde nog niet deel kan nemen aan het arbeidsproces. Dit kan meerdere redenen hebben, zoals een gehandicapt kind of de gezondheid of leeftijd van de alimentatiegerechtigde. Verlengingsverzoeken kunnen op grond van de hardheidsclausule worden ingediend. Het is dan aan de rechter om de hardheidsclausule te toetsen.

Een mogelijke consequentie kan zijn dat procedures onsmakelijk worden omdat het verlies aan verdien capaciteit moet worden vastgesteld. Het is aan de rechtbank om de vaststelling van het niveau en van het misgelopen salaris vast te stellen.

Ook voor de advocatuur kunnen er mogelijke consequenties optreden. In het huidige systeem levert de advocatuur ook maatwerk per zaak. De advocatuur maakt nu maatwerk als het gaat om de berekeningen van de draagkracht en de behoefte. Het is de bedoeling dat de advocatuur ook gebruik gaat maken van de rekentool. Dit kan een handig hulpmiddel zijn voor de advocatuur. Hierdoor verandert de werkwijze van de advocatuur. De advocatuur zal wel meer tijd kwijt zijn aan de berekening van het verlies aan verdien capaciteit. Om het verlies aan verdien capaciteit vast te stellen, moet er wel weer maatwerk geleverd worden.

Daarnaast zal er minder werk zijn voor de advocatuur omdat de groep alimentatiegerechtigden kleiner zal worden. Er zijn minder alimentatiegerechtigden die recht hebben op partneralimentatie.

Wat een mogelijke consequentie kan zijn voor de advocatuur, is de toename van het aantal zaken waarbij een convenant opgesteld moet worden. De indieners verwachten dat meer partners er zelf met de rekentool uitkomen.

Het voorstel uit de nota zal voor partners de grootste consequenties hebben. Allereerst wordt de groep alimentatiegerechtigden kleiner door de nieuwe grondslag. Met het huidige systeem moet de alimentatiegerechtigde aan een van de voorwaarden voldoen. Wordt daar niet aan voldaan, dan heeft de alimentatiegerechtigde geen recht op partneralimentatie. Een tweede reden waardoor de groep alimentatiegerechtigden kleiner wordt, is omdat de huwelijken die niet langer dan drie jaar hebben geduurd en waar geen kinderen uit zijn geboren, niet onder de alimentatieregeling vallen. In het huidige systeem hebben de partners met een huwelijk van maximaal vijf jaar wel recht op een alimentatieregeling. Namelijk voor de duur van het huwelijk.

De partners krijgen met het nieuwe systeem ook minder lang partneralimentatie. De duur is gekort tot vijf jaar. Er is een uitzondering gemaakt voor traditionele huwelijken die langer dan vijftien jaar hebben geduurd. Bij deze huwelijken kan een alimentatieregeling worden vastgesteld van maximaal tien jaar.

In het huidige systeem stopt de alimentatieregeling zodra de alimentatiegerechtigde gaat samenwonen met een nieuwe partner. In het nieuwe systeem vervalt de alimentatie niet. Dit betekent dat de alimentatieplichtige moet blijven betalen, ook al heeft de alimentatiegerechtigde een nieuwe partner en woont hij/zij daarmee samen.

Het kan zijn dat de alimentatiegerechtigde verlies aan verdien capaciteit heeft geleden maar dat dit niet veroorzaakt is door het huwelijk. Verlies aan verdien capaciteit kan namelijk ontstaan zijn door bijvoorbeeld leeftijd of gezondheid. Er wordt met het nieuwe systeem geen rekening gehouden met andere oorzaken die geleid hebben tot verlies aan verdien capaciteit. In het nieuwe systeem moeten de gegevens te raadplegen zijn van voor het huwelijk. Het nieuwe systeem ziet niet meer op de welstand ten tijde van het huwelijk, maar de situatie van voor het huwelijk. Om het niveau, eventuele functie en eventueel salaris te berekenen moeten de gegevens nog voorhanden zijn. Zijn de gegevens niet voorhanden, dan zullen de gegevens geschat worden. Dit kan nadelig uitpakken voor de zowel de alimentatieplichtige als de alimentatiegerechtigde. Daarnaast kan de vaststelling van het verlies aan verdien capaciteit leiden tot onsmakelijke procedures. Er wordt aan de hand van oude gegevens of geschatte gegevens bepaald, wat het niveau, mogelijke functie en mogelijk salaris was van de alimentatiegerechtigde. Het gaat om verwachtingen van de alimentatiegerechtigde en dit is zeer persoonlijk. De kant van de alimentatieplichtige zal stellen dat de alimentatiegerechtigde minder ambitie heeft en hij/zij wordt dan lager ingeschat. De kant van de alimentatiegerechtigde zal het tegenovergestelde stellen en dan is het aan de rechter om te bepalen wat het verlies aan verdien capaciteit is.

Voor bestaande gevallen zijn er mogelijk ook consequenties. De indieners geven aan dat er een overgangsregeling zal komen. De overgangsregeling moet de overschakeling naar het nieuwe systeem verzachten. De indieners geven in het voorstel uit de nota aan dat de partners al eerder mogen overstappen naar het nieuwe systeem. Maar besluiten partners dit te doen, dan zal dit nadelig zijn voor de alimentatiegerechtigde. Het is dan ook maar de vraag of beide partners instemmen met het eerder toepassen van de nieuwe alimentatieregeling.

6.2 Aanbevelingen

Het voorstel uit de nota bevindt zich nog in de initiatieffase. Het zal nog enige tijd duren voordat er een wetsvoorstel wordt gemaakt en voordat het daadwerkelijk in werking zal treden. Naar aanleiding van eerder genoemd gesprek met een van de indieners, kan er van uit worden gegaan dat de basis van de nota niet zal veranderen. Dat betekent een nieuwe grondslag, een verkorte duur en een nieuwe berekeningsmethode.

Naar aanleiding van de conclusies uit de vorige paragraaf, kunnen er aan de rechtbank Breda, team Familierecht, een aantal aanbevelingen worden gedaan.

De indieners hopen met het nieuwe systeem, dat minder partners conflicten hebben die betrekking hebben op partneralimentatie. Indien het voorstel uit de nota daadwerkelijk gaat leiden tot minder conflicten, dan zal er minder werk zijn voor de rechtspraak. De groep alimentatiegerechtigden zal kleiner worden door de nieuwe grondslag en door de verkorting van de duur. Naar verwachting zal de instroom van nieuwe zaken hierdoor afnemen. Het is belangrijk dat de rechtbank in Breda hierop anticipeert. De rechtbank kan hierop anticiperen door het aantal rechters, juridisch medewerkers en griffiemedewerkers voor de sector Familierecht niet uit te breiden. De indieners zijn van mening dat de partners met de rekentool zelf kunnen berekenen wat de hoogte van partneralimentatie moet worden. Dan zullen er meer convenanten worden opgesteld en hoeven de partners geen zaak aanhangig te maken bij de rechtbank in Breda. Niet uitgesloten is dat dit soort geregelde zaken in de toekomst buiten de rechtbank om worden afgedaan door bijvoorbeeld een notaris. De indieners bereiden hiervoor ook een wetsvoorstel voor. Het voorstel uit de nota zal leiden naar een nieuwe werkwijze voor de rechtbank. Zoals hiervoor al is aangegeven, is het belangrijk dat alle medewerkers tijdig op de hoogte zijn van de veranderingen. Dit kan het beste gerealiseerd worden aan de hand van cursussen door het Studiecentrum Rechtspleging (SSR).

De werkwijze van de rechtbank zal veranderen op het gebied van de berekeningsmethodes. Het maatwerk van de hoogte van de draagkracht komt te vervallen. Er moet wel maatwerk geleverd worden in verband met de berekening van het verlies aan verdien capaciteit. Het is belangrijk dat alle rechters en juridisch medewerkers op dezelfde manier werken. Hier kan de rechtbank het beste op inspelen, door een goede werkinstructie te maken. De werkinstructies zullen bijdragen aan rechtszekerheid en rechtsgelijkheid.

De onderzoeker is van mening dat het huidige systeem van partneralimentatie wel toe is aan verandering. De laatste verandering in het huidige systeem, stamt uit 1994. Het huidige systeem kan gemoderniseerd worden. Ook is onderzoeker van mening dat beide partners in hun eigen levensonderhoud moeten kunnen voorzien. Daarnaast is onderzoeker van mening dat beide ouders voor de kinderen moeten kunnen zorgen. De zorg moet niet alleen bij de vrouw worden neergelegd. Door de zorg evenredig te verdelen en te zorgen dat beide ouders een baan hebben, kunnen een deel van de problemen van na een scheiding worden voorkomen.

De onderzoeker is van mening dat niet alle gevallen onder de nieuwe duur van vijf jaar partneralimentatie kunnen vallen. Sommige alimentatiegerechtigden zullen niet in eigen levensonderhoud kunnen voorzien, vanwege leeftijd of gezondheid. Onderzoeker vindt dat de termijn in de wet niet verkort hoeft te worden, maar dat de rechter in zo veel mogelijk gevallen een termijn geeft. Dit termijn kan dan maximaal twaalf jaar zijn. Onderzoeker is wel van mening dat tussentijdse toetsing moet plaatsvinden. Nu wordt de alimentatie gewijzigd na een wijzigingsverzoek. Dit kan door beide ex-partners worden ingediend. Onderzoeker vindt dat er tussentijds getoetst moet worden, zodat de alimentatie niet onnodig lang doorloopt.

De onderzoeker vindt dat de grondslag lotsverbondenheid hoort bij traditionele huwelijken. In deze tijd zijn de rollen vaak evenredig verdeeld en zijn er nog maar weinig huwelijken die een traditionele rolverdeling hebben. De traditionele huwelijken sterven uit. In deze tijd werken meestal beide partners. Toch is de onderzoeker van mening dat de partners zelf mogen kiezen wat voor huwelijk zij willen. Echter vindt onderzoeker dat de alimentatiegerechtigden zelf in eigen levensonderhoud moeten kunnen voorzien en niet afhankelijk te zijn van zijn of haar partner.

Onderzoeker is van mening dat partners ten tijde van het aangaan van een huwelijk, bekend moeten worden gemaakt met de consequenties van een huwelijk. Partners weten vaak niet wat er allemaal bij komt kijken, mocht er een echtscheiding aankomen.

Onderzoeker vindt dat de berekeningsmethode van partneralimentatie niet veranderd moet worden. De berekeningen met de netto- of de bruto-berekeningsmethoden dienen te blijven bestaan. De hoogte van de alimentatieregeling dient berekend te worden op basis van maatwerk. Iedere situatie is anders en dit kan niet in een tabel worden opgenomen.

Onderzoeker maakt een werkinstructie voor de rechtbank Breda, team Familierecht. De werkinstructie is gebaseerd op de informatie die tot nu toe bekend is over het nieuwe systeem. In de werkinstructie worden de stappen uiteengezet die doorlopen moeten worden bij bepaling van partneralimentatie met het nieuwe systeem. De werkinstructie is terug te lezen in bijlage M.

Hoofdstuk 7 Evaluatie van het onderzoek

In dit hoofdstuk worden de sterke en zwakke punten van dit onderzoek uiteengezet. Aan de hand van dit hoofdstuk kan men bepalen op welke onderdelen nader onderzoek gewenst is.

De onderzoeker heeft een aantal vooraanstaande mensen uit het beroepenveld geïnterviewd. Het voorstel uit de nota bevindt zich momenteel nog in de eerste fase. Het zal nog enige tijd duren, voordat het nieuwe systeem daadwerkelijk inwerking treedt. Een van de indieners geeft aan dat de basis niet zal veranderen. Dit betekent dat de grondslag, de duur en de berekeningsmethode, zoals in de nota is neergelegd, niet zal wijzigen.

De onderzoeker heeft aan de hand van de interviews een aantal conclusies getrokken. De conclusies zijn voor een deel ook gebaseerd op verwachtingen. Ondanks de vele onzekerheden kan dit adviesrapport bruikbaar zijn voor de rechtbank in Breda. Het rapport biedt voldoende duidelijkheid over het voorstel uit de nota en beschrijft welke mogelijke problemen zich kunnen voordoen. De rechtbank Breda kan inspelen op de mogelijke problemen die het voorstel uit de nota met zich mee kan brengen. Onderzoeker heeft een werkinstructie gemaakt voor team Familierecht. De werkwijze van de rechtbank zal namelijk door het invoeren van het nieuwe systeem veranderen. De werkinstructie kan gezien worden als voorstel voor de medewerkers van de rechtbank Breda, team Familierecht.

Onderzoeker organiseert een studiemiddag op 18 april 2013. Tijdens de studiemiddag zal de heer Recourt uitgenodigd worden om het nieuwe systeem van kinder- en partneralimentatie uit te leggen. Daarnaast zal er een mogelijkheid zijn voor de medewerkers om hun mening over het nieuwe systeem te geven. Alle medewerkers van de rechtbank Breda en alle nevenlocaties worden uitgenodigd. Het gaat hierbij wel om de medewerkers van de teams Familierecht.

Het gaat hier om een wetswijziging in de toekomst. Omdat het over wetgeving gaat, is de rechtbank Breda verplicht deze wijziging te volgen. De rechtbank in Breda kan hier niet van afwijken. Na invoering moeten de medewerkers van de rechtbank de nieuwe grondslag, de nieuwe duur en de nieuwe berekeningsmethode gebruiken.

Notenlijst

- ¹ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 1.
- ² www.vvd.nl → nieuws → nieuwsoverzicht → plan voor nieuwe duur en berekening van partneralimentatie.
- ³ www.isgeschiedenis.nl → home → nieuws → binnenland → alimentatie, een vierduizend jaar oud gebruik.
- ⁴ Gr. van der Burght & J.E. Doek, *Het Nederlands burgerlijk recht*, Bloemendaal: Kluwer 2003, p. 442.
- ⁵ M.J.A. Mourik & L.C.A. Verstappen, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding*, Deventer: Kluwer 2006 p. 425.
- ⁶ C.H.C.W. Baelemans & R.C. Dukers, *Pocket echtscheiding 2010*, Deventer: Kluwer 2010, p. 10.
- ⁷ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 26.
- ⁸ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 26-28.
- ⁹ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 67.
- ¹⁰ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 68.
- ¹¹ *Wijzigingswet Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek*, wet van 28 april 1994.
- ¹² M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 69-74.
- ¹³ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 74-78.
- ¹⁴ www.echtscheiding.nl/ → partner → partneralimentatie.
- ¹⁵ www.echtscheiding-advocaat-breda.nl → alimentatie → partneralimentatie.
- ¹⁶ www.vanslagmaat.nl → actueel → Partneralimentatie te ingewikkeld en te lang?
- ¹⁷ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 5.
- ¹⁸ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 4.
- ¹⁹ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 4.
- ²⁰ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 5.
- ²¹ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 5.
- ²² www.rijksoverheid.nl → onderwerpen → familie, jeugd en gezin → scheiden → vraag en antwoord → Hoe vraag ik alimentatie aan?
- ²³ www.atmadvocaten.nl → nieuws en publicaties → gevolgen van een niet-wijzigingsbeding.
- ²⁴ www.alimentatieplicht.com → alimentatie → gerechtelijke procedure om alimentatie te bepalen.
- ²⁵ www.alimentatieplicht.com → alimentatie → gerechtelijke procedure om alimentatie te bepalen.
- ²⁶ www.echtscheiding.nl/ → partner → partneralimentatie.
- ²⁷ www.alimentatieplicht.com → alimentatie → gerechtelijke procedure om alimentatie te bepalen.
- ²⁸ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen: richtlijnen werkgroep alimentatienormen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 19-20.
- ²⁹ M.J.C. Koens & A.P.M.J. Vonken, *Tekst & Commentaar: Personen en familierecht*, Breda/Malden: Kluwer 2010, p. 232-233.
- ³⁰ M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen: richtlijnen werkgroep alimentatienormen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 20.
- ³¹ www.echtscheiding.nl/ → partner → partneralimentatie.
- ³² www.echtscheiding.nl/ → partner → partneralimentatie.
- ³³ mr. dr. M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen: richtlijnen werkgroep alimentatienormen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 27.
- ³⁴ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 10.
- ³⁵ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 11.
- ³⁶ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 11.
- ³⁷ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p. 11.
- ³⁸ *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen: 2012, p.11.
- ³⁹ www.echtscheiding.nl → partner → partneralimentatie.
- ⁴⁰ www.alimentatiewijzer.nl → woordenboek → limitering alimentatie.
- ⁴¹ www.rietbergadvocaten.nl → rechtsgebieden → alimentatie → lengte partneralimentatie.
- ⁴² Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 1.
- ⁴³ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 2-3.
- ⁴⁴ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 3.
- ⁴⁵ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 2-3.
- ⁴⁶ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 3.
- ⁴⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 3.
- ⁴⁸ www.lbio.nl → alimentatie → indexering alimentatie.
- ⁴⁹ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 3.
- ⁵⁰ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 4.
- ⁵¹ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 4.
- ⁵² Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 4.
- ⁵³ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p. 1-2.
- ⁵⁴ Vereniging Familierecht Advocatuur Scheidingsmediator, *Reactie vFAS op Notitie Partneralimentatie VVD, PvdA en D66*, Den Haag: 2012.
- ⁵⁵ Mr. N.D. Spalter, 'Duur van partneralimentatie', *NJB* 2012 nr. 23, p. 1577-1582.

Literatuurlijst

Literatuur

Boeken

- C.H.C.W. Baelemans en R.C. Dukers, *Pocket echtscheiding 2010*, Deventer: Kluwer 2010.
- M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen*, deel 4A, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012.
- M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, *Alimentatieverplichtingen: richtlijnen werkgroep alimentatienormen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012.
- Gr. van der Burght en J.E. Doek, *Het Nederlands burgerlijk recht*, Bloemendaal: Kluwer 2003.
- M.J.C. Koens en A.P.M.J. Vonken, *Tekst en Commentaar. Personen en familierecht*, Breda/Malden: Kluwer 2010.
- M.J.A. Mourik en L.C.A. Verstappen, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding*, Deventer: Kluwer 2006.

Artikelen

- N.D. Spalter, 'Duur van partneralimentatie', *NJB* 2012 nr. 23, p. 1577-1582.

Onderzoeksrapporten

- TNS NIPO, *Scheiden in Nederland 2012*, Amsterdam: TNS NIPO 2012.

Documenten

- Werkgroep Alimentatienormen, *Rapport Werkgroep Alimentatienormen*, Zutphen 2012.
- Vereniging Familierecht Advocatuur Scheidingsmediators, *Reactie vFAS op Notitie Partneralimentatie VVD, PvdA en D66*, Den Haag 2012.

Interviews

- Interview senior rechter van de rechtbank in Breda.
- Interview rechter van het gerechtshof in Arnhem.
- Interview indiener van de initiatiefnota, de heer Recourt.

Wetten

- Burgerlijk Wetboek
- Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Wet herziening echtscheidingsrecht
- Wet Limitering van alimentatie na scheiding
- Wet werk en bijstand
- Zorgverzekeringswet

Parlementaire stukken

- *Kamerstukken II* 2011/12, 33 312, nr. 2.

Websites

www.vvd.nl
www.isgeschiedenis.nl
www.echtscheiding.nl/
www.echtscheiding-advocaat-breda.nl
www.vanslagmaat.nl
www.rijksoverheid.nl
www.atmadvocaten.nl
www.alimentatieplicht.com
www.alimentatiewijzer.nl
www.rietbergadvocaten.nl
www.lbio.nl